

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ MOKYMAS

2009 m. lapkričio 30 d. Nr. VA-P-40-1-22
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 4-ojo audito departamento direktoriaus Rimvido Aleliūno
2009-01-20 pavedimą Nr. P-40-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Jūratė Sinkevičienė (grupės vadovė)
Almutė Juzėnienė
Rišardas Zelenovas

Auditas pradėtas 2009-01-20
Auditas baigtas 2009-11-30
Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	5
Audito apimtis ir procesas	7
Audito rezultatai	9
1. Mokymo poreikio nustatymas ir mokymų planavimas	9
2. Mokymo programos	10
3. Valstybės tarnautojų mokymo sistemos organizacinė struktūra	13
4. Teisės mokyti valstybės tarnautojus suteikimas ir praradimas	15
5. Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos	18
5.1. Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų rūšys	18
5.2. Žinybiniai mokymo centrai	20
5.2.1. Mokymo centrų patalpos	22
5.2.2. Mokymo personalas (dėstytojai)	24
6. Valstybės tarnautojų mokymo kokybės priežiūra ir mokymų naudos vertinimas	27
6.1. Valstybės tarnautojų mokymo kokybės priežiūra	27
6.2. Mokymo rezultatyvumo vertinimas	30
6.3. Geroji praktika vertinant mokymų efektyvumą	31
Išvados ir rekomendacijos	34
Priedai	37

SANTRAUKA

Valstybės tarnautojų mokymas – viena valstybės tarnybos politikos įgyvendinimo sričių. Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarką nustato vidaus reikalų ministras. Šio mokymo kokybės priežiūrą įpareigotas vykdyti Valstybės tarnybos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

Audito metu vertinome valstybės tarnautojų mokymo organizavimą. Nagrinėjome mokymo poreikio nustatymą ir mokymų planavimą, mokymo programų ir kvalifikacijos tobulinimo įstaigų vertinimą ir tvirtinimą, valstybės tarnautojų mokymo kokybės priežiūrą ir mokymų naudos vertinimą.

Audito metu nustatėme, kad valstybės tarnautojų mokymas valstybės mastu nepakankamai koordinuojamas, todėl neišnaudojamos visos galimybės optimaliausiu būdu organizuoti mokymus. Valstybės tarnybos departamentas nepakankamai efektyviai vykdo mokymo kokybės priežiūrą ir nevaldo visos bei tikslios informacijos apie valstybės tarnautojų mokymus.

Nustatyta, kad į Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą iki 2008 m. gruodžio 31 d. įrašytos 176 kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, tačiau mokymus valstybės tarnautojams 2008 m. organizavo 85 įstaigos, t.y. 48 proc. visų įstaigų. Daugiausia valstybės tarnautojų 2007-2008 m. mokė žinybiniai mokymo centrai. Jie teikia specifinio profesinio valstybės tarnautojų mokymo paslaugas, kurių rinkai nesiūlo kitos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, tačiau šių centrų vieta valstybės tarnautojų mokymo sistemoje nenustatyta, dėl ko ne visiškai panaudojami valstybei priklausančių žinybinių centrų išteklių ir ne visada užtikrinamas tinkamas lėšų mokymams planavimas. Finansų ministerijos mokymo centras, Valstybinio socialinio draudimo mokymo centras ir Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras pasitelkdavo mokymo personalą (dėstytojus), nesilaikant teisės aktų reikalavimų, dėl ko buvo netaupiai naudojamos valstybės biudžeto lėšos ir sudarytos sąlygos kilti viešų ir privačių interesų konfliktui. Galima didelė rizika, kad analogiški personalo formavimo trūkumai yra ir kitose valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose.

Nustatyta, kad valstybės tarnautojų mokymo poreikis formuojamas neįvertinus ankstesnių mokymų naudos, o įvadinis mokymas organizuojamas neatsižvelgus į valstybės tarnautojų turimas žinias ir įgūdžius, todėl netaupiai naudojamos valstybės biudžeto lėšos. Taip pat nustatyta ir kitų trūkumų, turinčių neigiamos įtakos valstybės tarnautojų mokymo organizavimui ir efektyviam lėšų, skirtų mokymams, naudojimui.

Vidaus reikalų ministerijai ir Valstybės tarnybos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos, buvo pateikti siūlymai pertvarkyti valstybės tarnautojų mokymo organizavimą taip, kad būtų pašalinti nustatyti trūkumai, ir valstybės tarnautojų mokymui skirtos lėšos būtų

---

naudojamos taupiai ir efektyviai. Taip pat rekomendacijos buvo pateiktos Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Valstybės tarnybos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateikė rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planus, kurie pateikiami šios ataskaitos priede.

IŽANGA

Valstybės valdymo efektyvumo siekis, Lietuvos narystė Europos Sąjungoje, būtinybė didinti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų administracinius gebėjimus, atsižvelgiant į pokyčius ir naujus iššūkius, lemia poreikį tobulinti valstybės tarnautojų kvalifikaciją. Aukštos kvalifikacijos valstybės tarnautojai didina piliečių pasitikėjimą valstybe, todėl valstybės tarnautojų mokymas tampa kiekvienos valstybės, kurios prioritetas – viešojo sektoriaus našumas, siekiu.

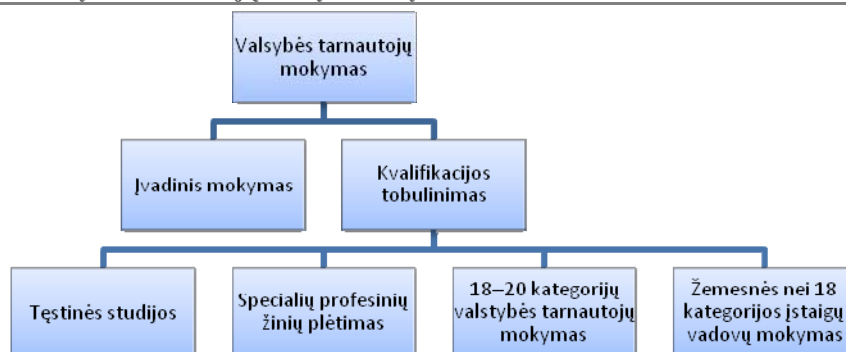
ES šalyse išskiriami 3 pagrindiniai valstybės tarnautojų mokymo modeliai – centralizuotas, decentralizuotas ir mišrus (centralizacija/decentralizacija dviem aspektais – metodologine ir organizacine). Valstybės tarnautojų mokymo modelis priklauso nuo valstybės tarnybos modelio (postų ar karjeros) ir šalies teisinės sistemos. Centralizuotas modelis būdingesnis karjeros valstybės tarnybos modeliui ir kontinentinės teisės tradicijai, o postų – Šiaurės šalių ir bendrosios teisės sistemoms. Kontinentinės teisės šalyse vyrauja karjeros valstybės tarnybos modelis (daugumoje ES šalių). ES šalyse tiek centralizuotas, tiek decentralizuotas mokymo modelis nelaikomas universaliu ir turi nemažai trūkumų.

Priėmus 1999 m. Valstybės tarnybos įstatymą Lietuvoje įtvirtintas karjeros valstybės tarnybos modelis. Nuo 2002 m. Lietuvoje sukurta ir nuolat plečiama decentralizuota valstybės tarnautojų mokymo sistema¹.

Valstybės tarnautojų mokymas – viena valstybės tarnybos politikos įgyvendinimo sričių. Valstybės tarnybos įstatymas nustato valstybės tarnautojų pareigą mokytis (15 str. 1 d. 8 p.), privalomą valstybės tarnautojų mokymą (X skyriaus nuostatos), valstybės tarnautojų teisę į mokymą už valstybės ir savivaldybių biudžeto lėšas (16 str. 1 d. 3 p.).

Valstybės tarnautojų mokymas skirstomas į įvadinį mokymą ir kvalifikacijos tobulinimą (žr. 1 pav.):

1 pav. Valstybės tarnautojų mokymo rūšys

Šaltinis – Valstybės tarnybos įstatymo 2 str.

¹ Valstybės tarnautojų mokymo 2007–2010 metų strategijos, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-11-22 nutarimu Nr. 1163, 3.3.3 p.

Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarką nustato vidaus reikalų ministras.

Pagal Valstybės tarnybos įstatymą valstybės tarnautojų mokymui turi būti skiriama nuo 1 iki 5 proc. valstybės tarnautojui darbo užmokesčiui nustatytą asignavimų. VTD nedisponuoja tikslia informacija apie išlaidas valstybės tarnautojų mokymui, nes ne visos institucijos pateikia visus ir tikslus duomenis apie lėšų valstybės tarnautojų mokymui panaudojimą.

Dėl ekonominės ir finansinės krizės mažėja valstybės tarnautojų mokymui skirtos lėšos, todėl, siekiant aukštos valstybės tarnautojų kvalifikacijos, ypač aktualus ribotų finansinių ir kitų išteklių, skirtų mokymams, efektyvus naudojimas.

AUDITO APIMTIS IR PROCESAS

Audito objektas – valstybės tarnautojų mokymo organizavimas.

Pagal Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 2 str. valstybės tarnautojai skirstomi į statutinius valstybės tarnautojus, karjeros valstybės tarnautojus, politinio (asmeninio) pasitikėjimo ir įstaigų vadovus. Statutinių valstybės tarnautojų mokymo organizavimą reglamentuoja atitinkamos srities statutas. Kadangi statutinių valstybės tarnautojų (pareigūnų) kvalifikacijos tobulinimas organizuojamas kartu su pareigūnų profesiniu rengimu, o pareigūnų profesinis rengimas nėra šio audito objektas, todėl statutinių valstybės tarnautojų mokymo organizavimas audito metu nebuvo nagrinėjamas.

Audito subjektai

Institucijų, dalyvaujančių mokant valstybės tarnautojus, sistemą² sudaro Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas atliekanti įstaiga – Valstybės tarnybos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, valstybės institucijos, siekiančios organizuoti savo tarnautojų mokymą, kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, patvirtintos vidaus reikalų ministro.

Audito subjektais pasirinkome:

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM) – dalyvauja įgyvendinant valstybės politiką valstybės tarnybos srityje, koordinuoja Valstybės tarnybos įstatymo ir su juo susijusių teisės aktų įgyvendinimo kontrolę, atlieka kitas teisės aktų nustatytas funkcijas. Vidaus reikalų ministras nustato Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarką.

Valstybės tarnybos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VTD) – institucija, atliekanti valstybės tarnybos tvarkymo funkcijas. VTD tvirtina valstybės tarnautojų mokymo programas ir vykdo jų įgyvendinimo kokybės priežiūrą; koordinuoja Valstybės tarnautojų mokymo strategijos įgyvendinimą; vertina juridinius asmenis, siekiančius mokytis valstybės tarnautojus, ir teikia vidaus reikalų ministrui pasiūlymus dėl valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų tvirtinimo; analizuoja valstybės tarnautojų mokymo poreikius bei atlieka kitas su valstybės tarnybos politikos įgyvendinimu susijusias funkcijas.

Kitose institucijose, dalyvaujančiose mokant valstybės tarnautojus, rinkome auditui atlikti reikalingą informaciją. Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklai įvertinti naudojome VTD turimą informaciją ir detalesnę informaciją rinkome trijuose žinybiniuose centruose (1 priede motyvuota žinybinių centrų atranka).

² Ši sąvoka ataskaitoje vartojama kaip apibrėžta Valstybės tarnautojų mokymo 2007–2010 metų strategijos, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-11-22 nutarimu Nr. 1163, 3.3.1 p.

Audito tikslas – įvertinti valstybės tarnautojų mokymo organizavimą.

Vertinimo kriterijai

- Vykusių mokymų pagal patvirtintas ir nepatvirtintas programas santykis.
- Kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms keliamų reikalavimų apibrėžtumas.
- Išlaidų efektyvumo.

Audito procesas

Audituojamas laikotarpis – nuo 2008-01-01 iki 2009-09-01. Tam tikrais atvejais remtasi ankstyvesnio laikotarpio dokumentais ir duomenimis.

Audito metu vertinome mokymo poreikio nustatymo ir mokymo planavimo, mokymo programų tvirtinimo procedūras, valstybės tarnautojų mokymams naudojamų išteklių – valstybei nuosavybės teise priklausančio nekilnojamojo turto, lėšų ir kt. – efektyvumą. Analizavome ir vertinome valstybės tarnautojų mokymo proceso stebėsenos ir vertinimo sistemą.

Audito įrodymams gauti atlikome Seimo kanceliarijos, Vyriausybės kanceliarijos, ministerijų, atsitiktinės atrankos būdu atrinktų įstaigų prie Vyriausybės ir kiekvienai ministerijai pavaldžių institucijų (iš viso 27, žr. 2 priedą) personalo tarnybų darbuotojų, organizuojančių valstybės tarnautojų mokymą, apklausą apie mokymo poreikio formavimą ir mokymų organizavimą.

Audito įrodymus gavome taikydami skaičiavimo, patvirtinimo, patikrinimo (rašytinių ir elektroninių dokumentų nagrinėjimo), apklausos (klausimynai, pokalbiai su darbuotojais) ir analitinės procedūras.

Atlikdami auditą laikėmės prielaidos, kad visi mums pateikti duomenys ir dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

AUDITO REZULTATAI

1. Mokymo poreikio nustatymas ir mokymų planavimas

Prioritetinius valstybės tarnautojų mokymo tikslus ir grupes nustato Vyriausybės patvirtinta Valstybės tarnautojų mokymo 2007–2010 metų strategija³. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, atsižvelgdamos į savo strateginius tikslus, finansines galimybes ir valstybės tarnautojų mokymo poreikius ir prioritetinius valstybės tarnautojų mokymo tikslus ir grupes, rengia einamųjų ir ateinančių metų mokymo planus, kuriuos teikia Valstybės tarnybos departamentui.

Siekiant nustatyti, kaip institucijos nustato valstybės tarnautojų mokymo poreikį, buvo atlikta valstybinių institucijų apklausa⁴ ir atlikta VTD pateiktų valstybinių institucijų mokymo planų analizė.

Nustatyta, kad valstybės tarnautojų mokymo poreikiai nustatomi decentralizuotai mokymo planavimo procese. Nustatydamos valstybės tarnautojo mokymo poreikį ir sudarydamos institucijos metinius mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo planus (toliau – mokymo planus), institucijos nevertina valstybės tarnautojo ankstesnių mokymų rezultatyvumo ir efektyvumo, t.y. kaip pavyko tarnautojo mokymas, ar pasiteisino tam skirtos sąnaudos, ar buvo pasiekti užsibrėžti tikslai – mokymų nauda (efektas) nevertinama (plačiau skyriuje „Valstybės tarnautojų mokymo kokybės ir mokymo naudos vertinimas“). Iš 27 apklaustų institucijų tik Valstybinė mokesčių inspekcija nurodė, kad sudarydama mokymo planus vertina buvusių mokymų naudą ir turi patvirtinusi įstaigos valstybės tarnautojų mokymo poreikių nustatymo ir vertinimo metodiką⁵; ją, kaip geros praktikos pavyzdį, detaliau analizuojame šios ataskaitos skyriuje „Geroji praktika vertinant mokymų efektyvumą“. Daugumoje (15) ES šalių (senbuvių) mokymo poveikio (mokymo efekto) ir mokymo poreikio formavimo procesai yra susieti.

Valstybės institucijos kartu su einamųjų metų mokymo planais teikia VTD vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka⁶ parengtus ir suderintus ateinančiųjų metų institucijos valstybės tarnautojų mokymo planų projektus. Ateinančių metų mokymo planai yra per daug detalūs: plano projekte privaloma nurodyti mokymų pagal rūšis detalius duomenis: klausytojų skaičių, mokymo kainą vienam klausytojui, biudžeto lėšas, skiriamas atsižvelgiant į valstybės tarnautojų darbo nustatytus biudžeto asignavimus ir kt. Pagal tokius reikalavimus ateinančiųjų metų planų rengimo, derinimo ir tikslinimo procesai reikalauja didelių personalo administravimo tarnybų ir įstaigų, vertinančių

³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-11-22 nutarimu Nr. 1163.

⁴ Audito metu buvo atlikta Seimo kanceliarijos, Vyriausybės kanceliarijos, ministerijų ir atsitiktinės atrankos būdu atrinktų kiekvienai ministerijai pavaldžių institucijų (po 1–3 institucijas, iš viso 16) apklausa.

⁵ Patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2008-03-15 įsakymu Nr. V-114.

⁶ Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo taisyklės, patvirtintos vidaus reikalų ministro 2002-07-11 įsakymu Nr. 340.

mokymo planų projektus, laiko sąnaudų. VTD paaiškinimu, šie planai naudojami analizuojant mokymo poreikį, tačiau jie nesuteikia visos objektyvios ir tikslios informacijos – sudėtinga įvertinti visų įstaigos darbuotojų mokymo ir lėšų poreikį pagal prioritetinius mokymo tikslus metams į priekį. VTD pateiktų einamųjų ir ateinančių metų planų vertinimo rezultatai įtakos mokymų organizavimui neturi. Šie rezultatai nenaudojami ir mokymų koordinavimui – aktualių mokymo programų rengimo ar bendrų (kelių institucijų) mokymų organizavimui, nes pagal metinius mokymo planus valstybės institucijos valstybės tarnautojų mokymą organizuoja pačios.

Auditorių nuomone, ateinančių metų mokymo planai turėtų būti ne detalūs, o strateginio pobūdžio, numatant ateinančiais metais tik pagrindines kvalifikacijos tobulinimo kryptis, o detales mokymus planuojant einamaisiais metais. Apklausoje metu kaip vieną iš problemų, kylančių organizuojant mokymo procesą, kai kurių institucijų personalo tarnybų tarnautojai nurodė ateinančių metų mokymo planų rengimą ir derinimą su VTD. Jų nuomone, šių mokymo planų sudarymas yra netikslus ir perteklinis.

Neišnaudojamos visos galimybės objektyviau planuoti valstybės tarnautojų mokymus ir efektyviau naudoti mokymams skirtas biudžeto lėšas, nes valstybės institucijų rengiamų ateinančių metų mokymo planų nauda mokymo planavimo procesui nepasiteisina, mokymo poreikis nustatomas neįvertinus ankstesnių mokymų naudos, VTD sukaupti institucijų valstybės tarnautojų mokymo poreikio (mokymo planų) analizės rezultatai nenaudojami tolimesniam mokymų organizavimui.

2. Mokymo programos

Valstybės tarnautojų mokymo programos rengiamos pagal vidaus reikalų ministro nustatytus mokymo programų turinio reikalavimus⁷. Kvalifikacijos tobulinimo bendrąsias programas integracijos į Europos Sąjungą ir personalo vadybos srityse, 18–20 kategorijų valstybės tarnautojų mokymo programos išimtinė teisė rengti ir pagal parengtas programas valstybės tarnautojus mokyti suteikta Lietuvos viešojo administravimo institutui. Kitas mokymo programos rengia ir pagal jas valstybės tarnautojus moko vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka patvirtintos valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos⁸.

Pastebėjimas

Audito metu įregistruotas Valstybės tarnybos įstatymo 45, 46, 47 ir 49 str. pakeitimo projektas, kuriuo numatoma panaikinti VŠĮ Lietuvos viešojo administravimo instituto išimtinę teisę rengti kvalifikacijos tobulinimo bendrąsias programas integracijos į Europos Sąjungą ir personalo vadybos srityse ir 18–20 kategorijų valstybės tarnautojų mokymo programas ir pagal jas mokyti valstybės tarnautojus. Projekte

⁷ Valstybės tarnautojų mokymo programų turinio reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 339.

⁸ Valstybės tarnybos įstatymo 45 str. 2 d.

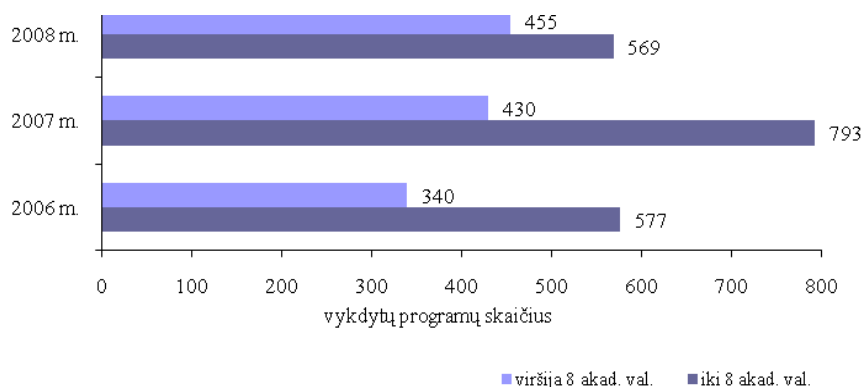
numatyta, kad 18–20 kategorijų valstybės tarnautojų mokymo programų parengimo ir valstybės tarnautojų mokymo pagal parengtą programą paslaugų pirkimą vykdytų VRM.

Siekdamos organizuoti savo tarnautojų mokymą, inicijuoti mokymo programų rengimą gali ir valstybės institucijos. Ši teisė suteikta ir VTD⁹. Nustatyta, kad VTD nuo 2006 m. inicijavo 5 programų parengimą, iš kurių viena susijusi su Valstybės tarnybos įstatymo taikymu – programa „Valstybės tarnybos įstatymo ir su juo susijusių teisės aktų praktinis įgyvendinimas“. Kitos keturios VTD inicijuotos programos skirtos valstybės ir savivaldybių institucijų padalinių vadovų administracinių gebėjimų ir valstybės tarnautojų darnaus vystymo kompetencijai tobulinti.

Vidaus reikalų ministro patvirtinti Valstybės tarnautojų mokymo programų turinio reikalavimai¹⁰ nustato valstybės tarnautojų mokymo programų turinį visoms programoms, tačiau kvalifikacijos tobulinimo įstaigos privalo pateikti VTD vertinti ir tvirtinti tik ilgesnes nei 8 akad. val. programas¹¹. Trumpesnės programos nevertinamos, taigi VTD nedisponuoja informacija, kiek ir kokių parengta, ar jos atitinka nustatytus valstybės tarnautojų mokymo programų turinio reikalavimus ir kt.

Pagal VTD parengtą Valstybės tarnybos įstatymo ir su juo susijusių teisės aktų taikymo ir įgyvendinimo 2008 metais ataskaitą, kaip ir ankstesniais metais, pagal mokymo programas iki 8 akademių valandų organizuota daugiau mokymų nei pagal ilgesnes mokymo programas, nors 2008 m. lyginant su 2007 m. jų trečdaliu ir sumažėjo¹² (žr. 2 pav.).

2 pav. 2006–2008 m. vykdytų valstybės tarnautojų mokymo programų pasiskirstymas pagal trukmę

Šaltinis – VTD

Didžioji dalis (pagal skaičių) valstybės tarnautojų mokymų vykdoma pagal neįvertintas ir nepatvirtintas programas. Taigi neužtikrinamas kokybiškas valstybės tarnautojų mokymas ir efektyvus valstybės biudžeto lėšų, skirtų valstybės tarnautojų mokymui, naudojimas.

⁹ Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo taisyklių 10 p.

¹⁰ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-05-19 įsakymas Nr. 1V-190 „Dėl vidaus reikalų ministro 2002-07-11 įsakymo Nr. 339 „Dėl valstybės tarnautojų mokymo programų turinio reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“.

¹¹ Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-07-11 įsakymu Nr. 340, 4 p.

¹² VTD Valstybės tarnybos įstatymo ir su juo susijusių teisės aktų taikymo ir įgyvendinimo 2008 metais ataskaita, 47 p.

VTD duomenimis, iš viso iki 2009 m. rugsėjo 1 d. buvo patvirtinta 601 ilgesnė nei 8 val. valstybės tarnautojų mokymo programa. Kvalifikacijos tobulinimo įstaigos iniciatyva 19 programų pripažintos negaliojančiomis.

Pateiktą mokymo programą vertina VTD Žmogiškųjų išteklių vystymo skyriaus darbuotojai (vertina mokymo programos atitiktį valstybės tarnautojų mokymo programų bendriesiems valstybės tarnautojų mokymo programų įforminimo reikalavimams, analizuoja dviejų kvalifikuotų recenzentų pateiktas recenzijas) ir suderinę su VTD Teisės skyriumi ir kuruojančiu direktoriaus pavaduotoju, teikia tvirtinti VTD direktoriui.

Nustatyta atvejų, kai, nesilaikydami Valstybės tarnybos įstatymo 17 str. 4 d., VTD Žmogiškųjų išteklių vystymo skyriaus darbuotojai vertino Kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, kuriai šis darbuotojas rengė mokymo medžiagą ir pagal ją mokė valstybės tarnautojus, mokymo programą, t.y. kurios atžvilgiu valstybės tarnautojas turi valdingus įgaliojimus arba kontroliuoja, prižiūri jų veiklą arba priima kokius nors kitus sprendimus dėl tos įmonės, įstaigos ar organizacijos (detaliau žr. skyrių „Mokymo personalas (dėstytojai“).

Pavyzdys

2007 m. VTD įvertino ir patvirtino UAB Ekonomikos mokymo centro programas Nr. KTP-206 „Tarnybinis protokolas“ ir Nr. KTP-207 „Derybų vedimo menas“. 2008 m. UAB Ekonomikos mokymo centrai seminare „Valstybės tarnautojų mokymo valdymas“ metodinę medžiagą parengė ir pagal ją valstybės tarnautojus mokė VTD Žmogiškųjų išteklių vystymo skyriaus vyr. specialistas, 2007 m. to paties pavadinimo seminare medžiagą rengė ir pagal ją mokė šio skyriaus vedėjo pavaduotojas.

Be to, nustatyta atvejų, kai skyriaus vedėjo pavaduotojo parengtą mokymo programą vertino jam pavaldus darbuotojas.

Pavyzdys

Finansų ministerijos mokymo centras 2008 m. inicijavo, o VTD patvirtino valstybės tarnautojų mokymo programą, kurios rengėjas – VTD Žmogiškųjų išteklių vystymo skyriaus vedėjo pavaduotojas¹³, ją vertino VTD skyriaus, kuriame dirba programos rengėjas, jam pavaldūs darbuotojai, o tvirtino VTD direktorius.

Kai kurių VTD darbuotojų dalyvavimas ir mokymo programų vertinimo, ir valstybės tarnautojų mokymo procese gali sukelti viešų ir privačių interesų konfliktą ir lemti neobjektyvų programų vertinimą.

Pagal VTD informaciją ankstesniais metais patvirtintos programos nėra peržiūrimos, nes, jų nuomone, tam nėra teisinio pagrindo. Teisės aktai numato galimybę kvalifikacijos tobulinimo įstaigai keisti mokymo programą¹⁴, tačiau niekam nenustatyta pareiga peržiūrėti neaktualaus turinio programas ir jas koreguoti, todėl programų turinys dėl kintančio teisinio reglamentavimo, valstybės tarnautojų mokymo poreikio ir kitų kintančių aplinkybių ne visada yra atnaujinamas ir koreguojamas.

¹³ Dėstytojų ir autorių pavardės ataskaitoje nenurodomos.

¹⁴ Valstybės tarnautojų mokymo programų turinio reikalavimų, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-07-11 įsakymu Nr. 339, 9 p.

Įvadinis mokymas

Pradėję eiti pareigas karjeros valstybės tarnautojai, kurie prieš tai nėra išklause įvadinio mokymo programų, per metus nuo priėmimo į pareigas dienos privalo jas išklausti¹⁵. Nustatyta privaloma įvadinio mokymo bendrosios dalies minimali trukmė audito metu sutrumpinta nuo 40 iki 36 val.¹⁶ Privalomų įvadinio mokymo programų turinys visiems naujai priimtiems valstybės tarnautojams vienodas. VTD duomenimis, 2008 m. į pareigas konkurso būdu pirmą kartą buvo priimtas 2 821 (be įstaigų vadovų) valstybės tarnautojas, o įvadiniame mokyme dalyvavo 2 618 tarnautojų (92 proc.).

Kai kuriais atvejais mokymas pagal visus privalomo įvadinio mokymo modulius¹⁷ yra perteklinis – pagal juos mokant atskiras naujai priimtų valstybės tarnautojų grupes neefektyviai naudojamos valstybės biudžeto lėšos. Pavyzdžiui, abejonių kelia valstybės tarnautojų, išklausiusių universitetines teisės programas ir gavusių atitinkamą kvalifikaciją, įvadinio mokymo pagal bendrąją programą tema „Teisės aktų hierarchija, įstatymų ir kitų teisės aktų rengimo taisyklės“ poreikis ir būtinumas, viešojo administravimo universitetines studijų programas baigusiuju mokymas tema „Viešojo administravimo sistema ir vietos savivalda“, o baigusiuju ekonomikos studijas – tema „Lietuvos ekonominė sistema“ ir pan.

Įvadinio mokymo organizavimas ir vykdymas, kai neatsižvelgiama į valstybės tarnautojo turimas žinias ir įgūdžius, neužtikrina efektyvaus valstybės biudžeto lėšų ir kitų išteklių (žmonių, laiko) naudojimo.

3. Valstybės tarnautojų mokymo sistemos organizacinė struktūra

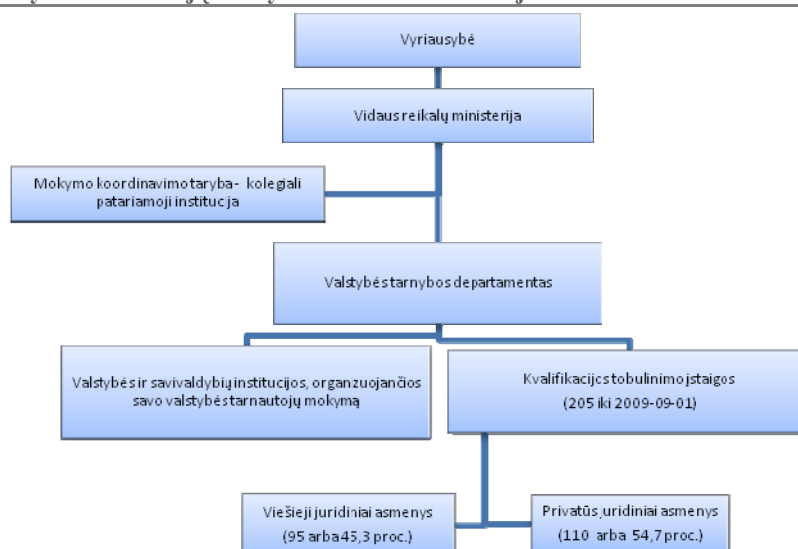
Valstybės tarnautojų mokymo sistemos institucijos nurodytos 3 pav., o funkcijos – 3 priede.

¹⁵ Valstybės tarnybos įstatymo 45 str.1 d. 1p.

¹⁶ Valstybės tarnautojų mokymo programų turinio reikalavimų, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-07-11 įsakymu Nr. 339 (Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-05-19 įsakymo Nr. 1V-190 redakcija), 7 p.

¹⁷ Sudėtinės mokymo programų dalys.

3 pav. Valstybės tarnautojų mokymo sistemos institucijos

Šaltinis – parengta pagal LR valstybės tarnybos įstatymą ir susijusius teisės aktus.

Atkreipėme dėmesį, kad šių subjektų veikla, organizuojant ir vykdant mokymus valstybės mastu, nėra pakankamai koordinuojama¹⁸, nė vienai iš 2 paveiksle nurodytų valstybės institucijų teisės aktais nepavesta koordinuoti valstybės tarnautojų mokymus.

Teisės aktais nustatytas valstybės tarnautojų mokymo paslaugų teikimo reguliavimas: nustatyti reikalavimai kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms, reikalavimai jų rengiamų mokymo programų turiniui. VTD pavesta vykdyti mokymo kokybės ir kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklos priežiūrą.

Valstybės tarnautojų mokymo 2007–2010 metų strategijoje nurodyta¹⁹, kad valstybės tarnautojų mokymo sistema decentralizuota. Paprastai decentralizuotos sistemos subjektai ir procesai yra sunkiau koordinuojami, todėl turi būti sukurtas veiksmingas koordinavimo mechanizmas.

Atkreipėme dėmesį, kad kai kurios teisės aktais nustatytos valstybės tarnautojų mokymo organizavimo funkcijos turi centralizuotos sistemos požymių:

1. Vyriausybei pavesta nustatyti valstybės tarnautojų mokymo strategiją (prioritetinius valstybės tarnautojų mokymo tikslus ir prioritetines valstybės tarnautojų mokymo grupes).
2. Vidaus reikalų ministrui – nustatyti valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarką.
3. Valstybės institucijoms – valstybės tarnautojų mokymo planus derinti su atitinkamomis institucijomis ir teikti VTD.
4. VTD – analizuoti valstybės tarnautojų mokymo poreikius.

¹⁸ koordinuoti [↗ koordinacija], derinti veiksmus, padėti. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius, 2007, 592 p.

¹⁹ Valstybės tarnautojų mokymo 2007–2010 metų strategijos, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1163, 3.3.3p. .

5. VTD – vertinti ir tvirtinti kvalifikacijos tobulinimo įstaigų parengtas mokymo programas (ilgesnes nei 8 val. trukmės).

Vykdamas nurodytas funkcijas gauti rezultatai galėtų būti panaudoti mokymų koordinavimui, atitinkamai patikslinus teisės aktus. Pavyzdžiui, VTD pagal institucijų mokymo planus galėtų koordinuoti kelių institucijų mokymus pagal bendrąsias programas (įvadinio mokymo ar pan.), tai leistų sutaupyti valstybės biudžeto lėšas.

Dėl nepakankamai koordinuojamo valstybės tarnautojų mokymo organizavimo didėja neefektyvaus valstybės biudžeto lėšų, skirtų mokymams, naudojimo rizika.

4. Teisės mokyti valstybės tarnautojus suteikimas ir praradimas

Pagal Valstybės tarnybos įstatymą²⁰ valstybės tarnautojus mokyti gali tik specialiąją teisę įgiję juridiniai asmenys – vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka patvirtintos valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos. Ši įstatymo nuostata prieštarauja 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje²¹ (toliau – Paslaugų direktyva) 15 straipsniui, nes šio veiklos ribojimo fiziniams asmenims negalima pateisinti svarbiais visuomenės interesais ir reikalaujama daugiau, negu reikia tikslui pasiekti, tokį reikalavimą įmanoma pakeisti kitomis, mažiau ribojančiomis, priemonėmis, kuriomis būtų pasiekiamas toks pat rezultatas.

Iš esmės kvalifikacijos tobulinimo įstaiga yra tik tarpininkas tarp dėstytojo ir įstaigos, siekiančios organizuoti savo tarnautojų mokymą, todėl galimybė mokymo paslaugas pirkti tiesiogiai iš fizinio asmens leistų sutaupyti valstybės biudžeto lėšų dalį, tenkančią tarpininkui.

Teisinės sąlygos, kai specialioji teisė mokyti valstybės tarnautojus gali būti suteikta tik juridiniams asmenims, prieštarauja EB Paslaugų direktyvos 15 straipsniui, todėl iškreipiama konkurencija mokymo paslaugų rinkoje, be to, tai gali lemti netaupų valstybės biudžeto lėšų naudojimą.

Audito metu šią problemą pradėta spręsti – Seime 2009 m. birželio 16 d. įregistruotas Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 45, 46, 47, 49 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIP-758, kuriuo siekiama pašalinti šio įstatymo nuostatų prieštaravimą Paslaugų direktyvos nuostatomis, nustatant, kad mokyti valstybės tarnautojus gali ir fiziniai asmenys.

Į Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą (toliau – Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašas) juridinis asmuo įtraukiamas vidaus reikalų ministro įsakymu. Vidaus

²⁰ Valstybės tarnybos įstatymo 45 str. 2 d., 49 str. 2 d. 6 p.

²¹ OL 2006 L 376, p.36.

reikalų ministrui išvadas dėl juridinio asmens atitikties nustatytiems reikalavimams ir juridinio asmens, siekiančio mokytis valstybės tarnautojus, vertinimą atlieka VTD.

Kvalifikacijos tobulinimo įstaiga turi atitikti vidaus reikalų ministro nustatytus kvalifikacinius reikalavimus²²:

1. *Turėti kvalifikuotą mokymo personalą (dėstytojus), galintį užtikrinti tinkamą valstybės tarnautojų mokymą;*

Nustatytas kriterijus nepakankamai aiškiai išdėstytas ir apibrėžtas, nenustatyta, pagal kokius kriterijus vertinama dėstytojų kvalifikacija. Analizuojant, kaip VTD atlieka juridinio asmens, siekiančio mokytis valstybės tarnautojus, vertinimą pagal šį kriterijų nustatyta, kad VTD vertindamas dėstytojų kvalifikaciją rėmėsi jų pateiktais gyvenimo aprašymais, tačiau įstaigos, siekiančios mokytis valstybės tarnautojus, nepateikė įrodymų, kad tai jų personalas (darbo santykius patvirtinančių ar kitų dokumentų). Daugeliu atvejų valstybės tarnautojų mokymus vykdo ne pagal darbo sutartis dirbantis (ar valstybės tarnautojo pareigas einantis) įstaigos personalas, o pagal autorines sutartis mokymams samdomi dėstytojai, todėl kvalifikacijos tobulinimo įstaigai nustatytas kvalifikuoto personalo kriterijus priimant sprendimą dėl įtraukimo ją į Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą netenka prasmės (iš esmės kvalifikacijos tobulinimo įstaiga yra tik tarpininkas tarp dėstytojo ir įstaigos, kurios valstybės tarnautojams reikalingas mokymas).

2. *Turėti tinkamą materialinę techninę mokymo bazę, reikalingą valstybės tarnautojų mokymo programų tikslų ir uždavinių įgyvendinimui.*

Nenustatyti tinkamos materialinės techninės mokymo bazės vertinimo kriterijai, todėl kiekvienu konkrečiu atveju lieka subjektyvaus vertinimo rizika. Analizuojant VTD vertinimui pateiktus dokumentus nustatyta, kad vienintelis bendras kriterijus pagal kurį buvo vertinamas visų siekiančių mokytis juridinių asmenų materialinės techninės bazės tinkamumas, buvo tai, ar juridinis asmuo disponuoja patalpomis – patalpos juridiniam asmeniui priklauso nuosavybės teise ar jos yra nuomojamos. Be to, VTD nustatydavo, ar šios mokymo patalpos atitinka suaugusiųjų mokymo sąlygų higieninius reikalavimus (ar yra visuomenės sveikatos centro išduotas leidimas-higienos pasas šioms patalpoms). Kai kurios įstaigos be nurodytų dokumentų pateikdavo ir kitų pagalbinių priemonių sąrašus – turimų kompiuterių, televizorių, kopijavimo aparatų ir kt.

Nepakankamai aiškiai išdėstyti ir apibrėžti reikalavimai kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms apsunkina jų vertinimą – pagal juos nėra galimybės objektyviai ir pagrįstai jį atlikti, todėl į Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą buvo įtrauktos įstaigos, nepasirengusios teikti kokybiškų mokymo paslaugų.

²²Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų tvirtinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 341.

3. Nuo 2008 m. balandžio 13 d. juridiniai asmenys, siekiantys mokyti valstybės tarnautojus *privalo turėti patirtį vykdant švietimo veiklą (per metus iki dokumentų pateikimo, vykdytų mokymo renginių bendra trukmė turi būti ne trumpesnė kaip 200 akademinų valandų ir apmokyta ne mažiau kaip 100 mokymo dalyvių)*²³.

Iki šio reikalavimo nustatymo į Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą buvo įtraukti juridiniai asmenys, neturintys švietimo veiklos patirties, neretai jų pagrindinė veikla visiškai nesusijusi su mokymu arba apskritai tokie asmenys veiklos nevykdė. Pagal VTD duomenis 2008 m. tik mažiau kaip pusė (48 proc.) į Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą įtrauktų įstaigų vykdė valstybės tarnautojų mokymus.

VTD turi teikti siūlymus vidaus reikalų ministru²⁴ išbraukti kvalifikacijos tobulinimo įstaigą iš Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašo, jei ji:

1. neatitinka minėtų dviejų kvalifikacinių kriterijų (neturi kvalifikuoto personalo (dėstytojų) ir tinkamos materialinės techninės bazės, reikalingos mokymo programoms įgyvendinti),
2. ilgiau nei du metus neteikia veiklos ataskaitų,
3. sistemingai pažeidžia teisės aktų, reglamentuojančių valstybės tarnautojų mokymą, nuostatas ar teikia klaidingą informaciją susijusią su valstybės tarnautojų mokymu,
4. išregistruojama iš Juridinių asmenų registro,
5. pateikia Valstybės tarnybos departamentui prašymą išbraukti ją iš kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašo²⁵.

Iki 2009 m. rugsėjo 1 d. buvo išbrauktos 13 kvalifikacijos tobulinimo įstaigų. Visos pagal pačių įstaigų prašymą. Siūlymų išbraukti kvalifikacijos tobulinimo įstaigą kitais pagrindais, t.y. kaip neatitinkančią anksčiau minėtų reikalavimų, VTD vidaus reikalų ministru neteikė.

Atkreiptinas dėmesys, kad VTD neatlieka planinių kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklos patikrinimų (detaliau skyriuje Valstybės tarnautojų mokymo kokybės priežiūra), o šių įstaigų veiklą paprastai vertina pagal metines veiklos ataskaitas. Mums kelia pagrįstų abejonų, ar VTD tokiu būdu gali įvertinti, ar kvalifikacijos tobulinimo įstaiga atitinka nustatytus kvalifikacinius reikalavimus.

Nustatyta atvejų, kad Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašė yra įstaigų, kurios daugiau kaip du metus iš eilės neteikia veiklos ataskaitų VTD, nors pareiga kasmet teikti veiklos ataskaitas

²³ Nuostata įsigaliojo nuo 2008-04-13 (Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008-04-03 įsakymo Nr. 1V-120 redakcija).

²⁴ Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų tvirtinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-07-11 įsakymu Nr. 341, 10 p.

²⁵ 2- 5 nuostatos įsigaliojo nuo 2008 m. balandžio 13 d.

joms nustatyta nuo 2002 m.²⁶ ir/ar Juridinių asmenų registre tokiu pavadinimu nėra įregistruoto juridinio asmens.

Pavyzdys

- Vidaus reikalų ministro įsakymu²⁷ patvirtinta kvalifikacijos tobulinimo įstaiga – bendra Lietuvos ir Austrijos įmonė UAB „Informacinės technologijos“, Gynėjų g. 4, Vilnius. Juridinių asmenų registre (2009-04-30 duomenimis) duomenų apie tokią įmonę nėra. Remiantis VTD pateikta informacija, ši kvalifikacijos tobulinimo įstaiga 2006–2008 m. neteikė VTD savo veiklos ataskaitų, tačiau ši kvalifikacijos tobulinimo įstaiga vidaus reikalų ministro įsakymu iki šiol neišbraukta.
- Vidaus reikalų ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. 1V-135 patvirtinta kvalifikacijos tobulinimo įstaiga Liudmilos Norkaitienės individuali įmonė. Juridinių asmenų registre yra įregistruotas kitas šios įmonės pavadinimas UAB „Lanmeta“²⁸, tačiau Liudmilos Norkaitienės individuali įmonė vidaus reikalų ministro įsakymu iki šiol neišbraukta iš valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašo, o UAB „Lanmeta“ nėra įtraukta į Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą.

Atkreiptinas dėmesys, kad atsakomybės nustatymas tik už kartotinių teisės pažeidimą - už ataskaitų nepateikimą dvejus metus iš eilės - sudaro prielaidas kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms neteikti veiklos ataskaitų dvejus metus ar teikti ataskaitas kas dveji metai. Dėl to VTD nedisponuoja visa informacija, reikalinga tinkamai atlikti valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklos ir mokymo proceso priežiūrą bei atlikti objektyvią šių procesų analizę ir vertinimą.

Dėl netikslaus Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašo yra klaidinamos institucijos, siekiančios organizuoti savo valstybės tarnautojų mokymą.

5. Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos

5.1. Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų rūšys

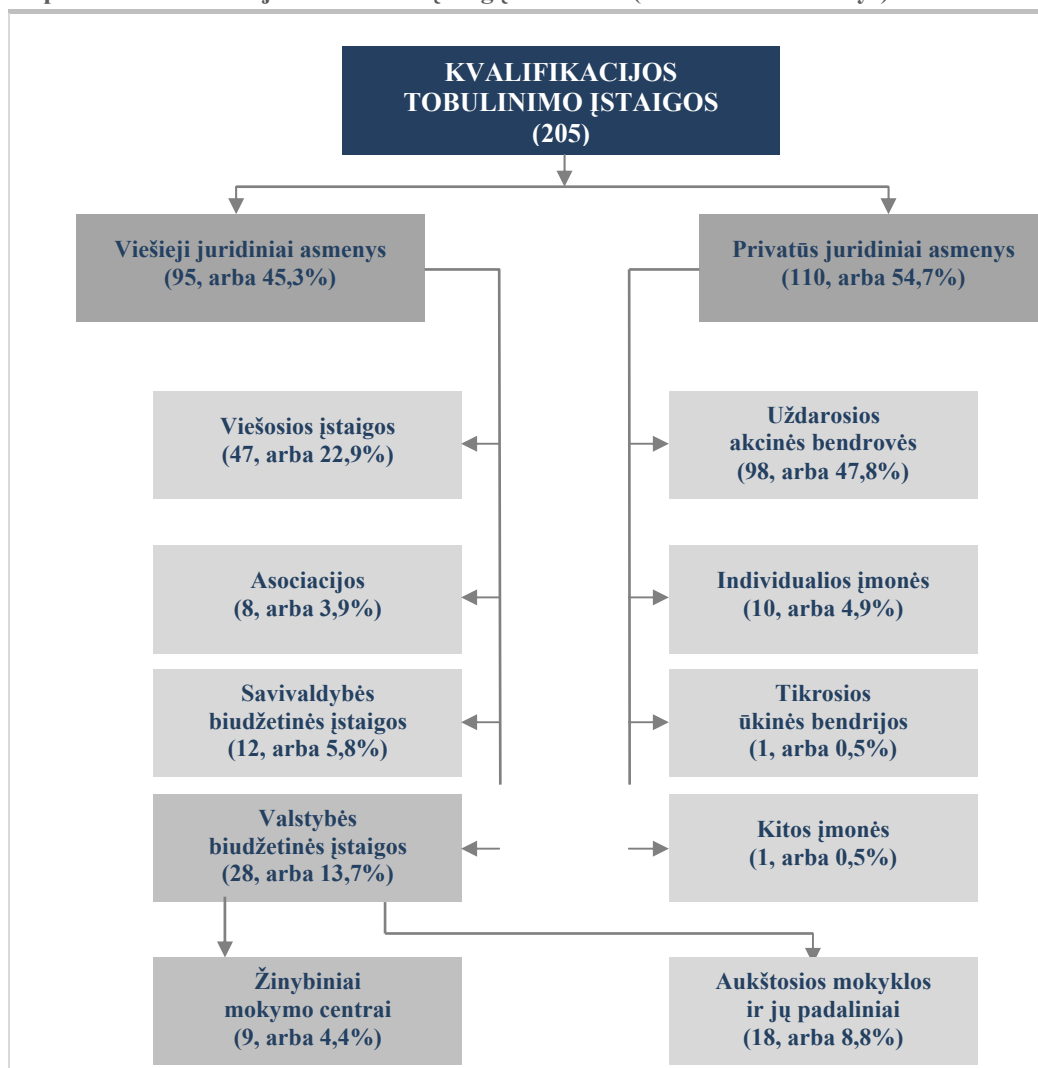
Pagal 2009 m. rugsėjo 1 d. duomenis vidaus reikalų ministro įsakymu buvo patvirtintos 205 valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos. Daugiau kaip pusė (110, arba 53,7 proc.) jų sudaro privačios įmonės, ketvirtį (55, arba 26,8 proc.) – viešosios įstaigos ir asociacijos, penktadalį – (40, arba 19,5 proc.) valstybės ir savivaldybės biudžetinės įstaigos (žr. 4 pav.)

²⁶ Nuo 2002-08-03 pagal Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-07-11 įsakymu Nr. 340, 16 p. (19 p. nuo 2005-06-03 pagal Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005-05-26 įsakymu Nr. 1V-166 redakcija).

²⁷ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003-08-06 įsakymas Nr. 1V-292 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-12-23 įsakymo Nr. 598 „Dėl valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašo tvirtinimo“ papildymo“.

²⁸ <http://www.registrucentras.lt/jar/p/index.php?pav=Norkaitien%EBs&ist=on&kod=&sav=&sta=&for=&p=1>, žiūrėta 2009-11-20.

4 pav. Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų struktūra (2009-09-01 duomenys).

Šaltinis – sudaryta pagal VTD ir Juridinių asmenų registro duomenis.

Kadangi kvalifikacijos tobulinimo įstaigomis patvirtintas gan didelis skaičius įvairių teisinių formų juridinių asmenų (privačių įmonių, viešųjų įstaigų, asociacijų ir kt.) siekėme įvertinti, ar tikslinga iš valstybės biudžeto ar valstybės socialinio draudimo fondo finansuojamiems žinybiniais mokymo centrams ir toliau teikti valstybės tarnautojų mokymo paslaugas.

Nustatyta, kad mokymus valstybės tarnautojams 2008 m. organizavo 85 įstaigos, t.y. 48 proc. visų įstaigų (176), iki 2008 m. gruodžio 31 d. įrašytų į Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą. VTD duomenimis 2008 m., kaip ir ankstesniais, aktyviausiai mokymo paslaugas teikė biudžetinės ir viešosios įstaigos mokė penkis kartus daugiau valstybės tarnautojų negu kitų teisinių formų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos kartu paėmus. Pagal valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų 2008 m. veiklos ataskaitas daugiausia valstybės tarnautojų mokė Finansų ministerijos ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos mokymo centrai. Šios įstaigos rengia bendrąsias (įvadinio mokymo, administracinių gebėjimų ir pan.) ir specializuotas atitinkamos

srities (mokesčių, valstybinio socialinio draudimo ir pan.) mokymo programas (toliau – specifinių sričių mokymo programos) ir pagal jas moko šios srities darbuotojus.

Išanalizavus VTD patvirtintų mokymo programų sąrašą ir kvalifikacijos tobulinimo įstaigų metines veiklos ataskaitas nustatyta, kad kitos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos (privačios įmonės, viešosios įstaigos ir kt.) nepateikia rinkai tokių specifinių sričių mokymo paslaugų, kaip mokesčių administratorių, valstybinio socialinio draudimo ir kitų profesinio valstybės tarnautojų mokymo. Todėl atsiranda būtinybė efektyviai išnaudoti šių specifinių sričių viešojo sektoriaus turimus mokymo išteklius (žmogiškuosius, materialinius ir kt.).

Šiuo metu atsisakius žinybinių mokymo centrų teikiamų specifinio profesinio valstybės tarnautojų mokymo paslaugų, pasiūla gali neatitikti poreikio, nes kitos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos neužtikrina reikiamos šio valstybės tarnautojų mokymo paslaugų pasiūlos.

5.2. Žinybiniai mokymo centrai

Kaip minėta, Valstybės tarnybos įstatymo 47 str. 2 d. ir susijusiuose teisės aktuose įtvirtintas decentralizuotas valstybės tarnautojų mokymo organizavimas, t.y. kiekvienos įstaigos vadovas organizuoja valstybės tarnautojų mokymą ir atsako už jį. Istoriskai susiformavo, kad institucijos (ministerijos) savo ir pavaldžių institucijų (tam tikrų sistemų – finansų ir mokesčių, švietimo, kultūros darbuotojų ir pan.) valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų mokymo organizavimo ir mokymo vykdymo funkcijas yra delegavusios tam tikslui įsteigtiems žinybiniais mokymo centrams. Toks mokymo organizavimas nereglamentuotas teisės aktuose, nustatančiuose valstybės tarnautojų mokymų organizavimą. Audito metu informaciją rinkome iš trijų žinybinių centrų: Finansų ministerijos mokymo centro (toliau – FMMC), Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Mokymo centro (toliau – VSDFV Mokymo centras) ir Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centro (toliau – LKDTC).

Šių mokymo centrų nuostatuose nurodytų atitinkamos srities valstybės tarnautojų mokymo funkcijų vykdymas finansuojamas iš valstybės biudžeto asignavimų arba valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų. 2008 m. daugiausia valstybės biudžeto lėšų buvo skirta FMMC – 6 325,6 tūkst. Lt, LKDTC – 1 702,8 tūkst. Lt, o VSDFV Mokymo centrui skirta 1 775,9 tūkst. Lt valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų (žr. 4 priedą). Pagal išlaidų struktūrą 2008 m. VSDFV mokymo centre ir LKDTC didžioji išlaidų dalis (59,9 proc.) teko darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui, FMMC didžiąją (51,5 proc.) išlaidų dalį sudaro kitos išlaidos (detaliau žr. 5 priedą). Šioje FMMC išlaidų grupėje buvo apskaitomos išlaidos autoriniam atlyginimui pagal sutartis su dėstytojais (detaliau – skyriuje „Mokymo personalas (dėstytojai)“).

FMMC organizuoja ir vykdo Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, įstaigų prie ministerijos ir kitų viešojo administravimo institucijų valstybės tarnautojų įvadinį mokymą ir kvalifikacijos tobulinimą bei viešųjų juridinių asmenų, kurie valdo, naudoja valstybės ir (arba) savivaldybių turtą ir juo disponuoja, vidaus auditorių kvalifikacijos tobulinimą ir atestavimą.

VSDFV mokymo centras – Valstybinio socialinio draudimo fondo darbuotojų (tiek valstybės tarnautojų, tiek pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų) mokymą ir kvalifikacijos tobulinimą, o LKDTC – kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą. Taigi, mokymo centrai centralizuotai organizuoja atitinkamos srities darbuotojų, kurių darbo vietos yra visoje šalies teritorijoje, mokymą.

FMMC turi šešis regioninius skyrius Lietuvos miestuose: Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje ir Birštone, VSDFV mokymo centras turi vieną filialą Birštono m., LKDTC – Nidos mokymo bazę ir žinybinę poilsiavietę. Mūsų nuomone, žinybinio centro struktūra su teritoriniais padaliniais sudaro prielaidas mokymo paslaugas priartinti prie valstybės tarnautojo, kuriam reikalingas mokymas, tokiu būdu sutaupant komandiruočių ir apgyvendinimo išlaidas bei racionaliau išnaudojant valstybės tarnautojo darbo laiką.

Žinybiniai mokymo centrai vidaus reikalų ministro įsakymais patvirtinti ir įrašyti į Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašą. Mokymo centrai, kaip kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, kartu su kitomis kvalifikacijos tobulinimo įstaigomis dalyvauja rinkoje – teikia mokymo paslaugas kitoms institucijoms ir gauna iš to pajamas.

Taigi, nors Valstybės tarnybos įstatyme (47 str. 2 d.) įtvirtintas decentralizuotas mokymo organizavimas, tačiau mokymo organizavimas ir finansavimas iš dalies centralizuotas – žinybiniai mokymo centrai dalį lėšų savo sistemos institucijų valstybės tarnautojų mokymams gauna per asignavimų valdytojus, kaip pavaldžios įstaigos, o kitą dalį – dalyvaudami rinkoje kartu su kitomis kvalifikacijos tobulinimo įstaigomis.

Dėl iš dalies centralizuotai vykdomo mokymų finansavimo per žinybinius mokymo centrus, institucijų vadovams sunkiau įgyvendinti Valstybės tarnybos įstatymu (47 str. 2 d.) pavestą funkciją - organizuoti valstybės tarnautojų mokymus.

Žinybiniai centrai gauna pajamas ne tik už mokymo, bet ir už kitas paslaugas (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Mokymo centrų 2008 m. gautos pajamos						
Paslaugos, už kurias gautos pajamos	FMMC		VSDFV mokymo centras		LKDTC	
	tūkst. Lt	proc. nuo visų gautų pajamų	tūkst. Lt	proc. nuo visų gautų pajamų	tūkst. Lt	proc. nuo visų gautų pajamų
Už mokymo paslaugas	2 472,0	99,4	34,6	34,8	108,4	21,2
Už dalyvių apgyvendinimą	0	0	0	0	20,6	4,0

Už svečių (asmenų, kurie nesimokė) apgyvendinimą	0	0	59,6	60,0	190,6	37,2
Už ilgalaikio turto (negyvenamųjų patalpų) nuomą	13,8	0,6	5,2	5,2	192,3	37,6
Pajamų suma	2 485,8	100,0	99,4	100,0	511,9	100,0
Šaltinis – FMCC, VSDFV mokymo centras, LKDTC						

Didžiausią pajamų dalį 2008 m. centrai gavo:

FMCC – Už mokymo paslaugas (99,4 proc.).

VSDFV – už svečių (asmenų, kurie nesimokė) apgyvendinimą (60,0 proc.).

LKDTC – už asmenų, kurie nesimokė, apgyvendinimą bendrabutyje ir negyvenamųjų patalpų, kurias patikėjimo teise valdo, nuomą (atitinkamai 37,2 ir 37,6 proc.).

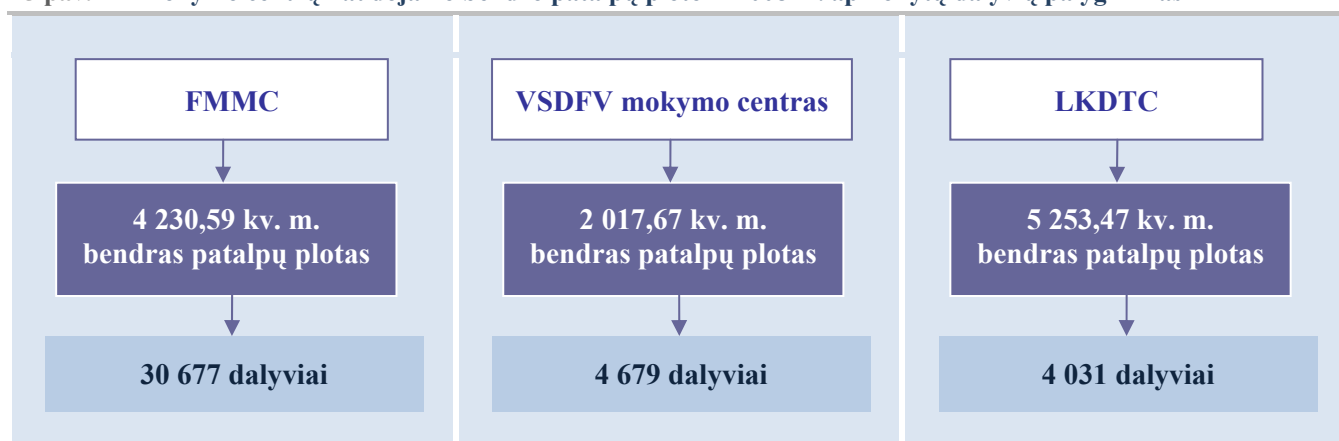
VSDFV mokymo centras ir LKDTC didžiąją dalį pajamų uždirba ne už mokymo paslaugas, o už apgyvendinimo ir patalpų nuomos paslaugas. Taigi šie centrai dalį veiklos orientuoja ne į mokymo, o kitų paslaugų teikimą.

Centrai, kaip kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, turi atitikti joms keliamus reikalavimus, t.y. privalo turėti kvalifikuotą mokymo personalą ir tinkamą materialinę techninę mokymo bazę, todėl audito metu analizavome informaciją apie mokymo centrų valdomas patalpas ir jų personalo struktūrą.

5.2.1. Mokymo centrų patalpos

Palyginome mokymo centrų turimas patalpas ir mokymų dalyvių skaičių (žr. 5 pav.).

5 pav. Mokymo centrų naudojamo bendro patalpų ploto ir 2008 m. apmokytų dalyvių palyginimas

Šaltinis – FMCC, VSDFV mokymo centras, LKDTC.

Matyti, kad FMCC kvalifikaciją kėlė beveik 8 kartus daugiau dalyvių negu VSDFV mokymo centre ar LKDTC, o didžiausias patalpas turi LKDTC. Šie skaičiai rodo galimą neefektyvaus patalpų naudojimo riziką, todėl detaliau analizavome informaciją apie LKDTC patikėjimo teise valdomas patalpas.

Nustatyta, kad LKDTC patikėjimo teise valdo **5 253,47 kv. m.** patalpas.

Iš jų:

- **2 720,69 kv. m.** bendro ploto gyvenamąsias patalpas – bendrabutį, esantį Saltoniškių g. 56, Vilniuje (žr. 2 lentelę);
- **2 125,42 kv. m.** bendro ploto administracinį pastatą, esantį Saltoniškių g. 58, Vilniuje;
- **407,36 kv. m.** bendro ploto du poilsio pastatus, esančius Skruzdynės g. 7, Neringos m. (Nidos mokymo bazė ir žinybinė poilsiavietė).

2 lentelė. Patalpos, esančios Saltoniškių g. 56, Vilniuje

Patalpų paskirtis	Patalpų plotas kv. m.	Proc.
BENDRAS PASTATO PLOTAS	3069,67	
1. Privatizuotos patalpos (gyventojų butai)	348,98	
2. LKDTC patikėjimo teise valdomos patalpos tarp jų:	2720,69	100,0
KDTC bendrabutis	1210,69	44,5
Nenaudojamos patalpos	1510,0	55,5

Šaltinis – Nekilnojamojo turto registro ir LKDTC duomenys.

Audito metu atlikus Vilniuje esančių LKDTC patikėjimo teise valdomų patalpų apžiūrą nustatyta, kad 1510 kv. m. ploto (55,5 proc.) patalpos, esančios Saltoniškių g. 56, Vilniuje buvo nenaudojamos. Jas pagal 1993 m. gruodžio 3 d. sutartį LKDTC²⁹ buvo išnuomojęs, šios sutarties galiojimo terminas baigėsi 2008 m. gruodžio 31 d., 1510 kv. m. ploto patalpos iki 2009 m. spalio 1 d. buvo laisvos. Už nenaudojamų patalpų išlaikymą 2009 m. sausio–rugsėjo mėn. LKDTC patyrė 43,0 tūkst. Lt išlaidų. Iki 2009 m. lapkričio 1 d. išnuomos dar **261,39 kv. m.** dydžio patalpos, esančios Saltoniškių g. 56, Vilniuje. Kita dalis patalpų – 1248,61 kv. m. laisvos ir nenaudojamos.

Nidos mokymo bazė ir žinybinė poilsiavietė yra LKDTC filialas, jo veikla turi būti organizuojama pagal LKDTC nuostatus. LKDTC šį valstybės turtą – du pastatus – Kultūros ministerijos sprendimu, suderinus su Aplinkos ministerija, 2005 m. liepos 25 d. patikėjimo teise priėmė valdyti iš Klaipėdos apskrities viešosios I. Simonaitytės bibliotekos. Didžioji dalis (79,8 proc.) patalpų – 10 poilsio kambarių, virtuvė, dušai ir kitos pagalbinės patalpos (325,19 kv. m.), o su mokymu susijusios patalpos sudaro 20,2 proc. (82,17 kv. m.). LKDTC direktoriaus įsakymu. Nidos mokymo bazėje ir žinybinėje poilsiavietėje numatytas poilsio organizavimas, nors LKDTC nuostatuose³⁰ poilsio paslaugų teikimo funkcija nenumatyta. Čia per metus (2007 ir 2008 m.) buvo organizuoti tik 4–5 seminarai, LKDTC vadovo paaiškinimu, šios patalpos naudojamos tik 5 mėn. per metus.

Siekiant efektyviai naudoti valstybei nuosavybės teise priklausantį nekilnojamąjį turtą, būtina spręsti LKDTC valdomų patalpų Vilniuje ir Nidoje tolimesnio panaudojimo klausimą.

²⁹ Buvęs Respublikinis kultūros darbuotojų tobulinimosi institutas, vėliau – Lietuvos kultūros institutas, nuo 1994-01-03 reorganizuotas į Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centrą

³⁰ Kultūros ministro 2002-04-16 patvirtintų LKDTC nuostatų 8.4 p.

Panaši situacija yra ir VSDFV mokymo centro filiale Birštone. VSDF valdybos mokymo centro buveinės Vilniuje ir centro filialo Birštone patalpos apytiksliai vienodo dydžio – Vilniuje esančios sudaro 1071,21 kv. m. bendro ploto, Birštono m. – 946,46 kv. m. VSDF valdybos mokymo centro Birštono filialo 66,0 proc. administracinio pastato patalpų užima patalpos (624,91 kv. m), kuriose apgyvendinami asmenys. Nesilaikant Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 40 str. 1 p. VSDFV mokymo centro filialo Birštone pastatas naudojamas ne tik administraciniams, bet ir laikino apgyvendinimo tikslams, t.y. naudojamas ne pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą pastato paskirtį – administracinę. Apgyvendinimo paslaugos teikiamos ne tik asmenims, kurie dalyvauja mokymuose, bet ir kitiems asmenims, nors pagal centro nuostatus pavesta organizuoti ir vykdyti tik mokymo dalyvių ir dėstytojų apgyvendinimą. VSDFV atstovų paaiškinimu, kiti asmenys patalpose buvo apgyvendinami tada, kai užsiėmimai nevyko (laisvu laiku).

LKDTC patikėjimo teise valdomas valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas naudojamas neefektyviai – daugiau kaip 50 proc. (1248,61 kv. m). centro valdomų patalpų, esančių Saltoniškių g, 56, Vilniuje, nenaudojamos, jų išlaikymui per 2009 metų 9 mėn. buvo patirta 43 tūkst. Lt išlaidų, o Nidos mokymo bazėje ir žinybinėje poilsiavietėje organizuoti tik keli mokymai per metus.

VSDFV mokymo centras dalį Birštono patalpų naudojo ne pagal paskirtį, teikdamas laikino apgyvendinimo paslaugas. Todėl nepakeitus patalpų paskirties ir neįvertinus patiriamų išlaidų šiai veiklai ir iš jos gaunamos naudos mokymo centro funkcijoms vykdyti, laikino apgyvendinimo paslaugos neturėtų būti teikiamos.

5.2.2. Mokymo personalas (dėstytojai)

Didžioji dalis mokymo centrų mokymo (dėstytojų) personalo³¹ buvo formuojama sudarant autorines sutartis. Pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 4 str. 2 d. 2 p. paskaitai skirtos medžiagos sukūrimas yra autorių teisių objektas. Pagal minėto įstatymo 39 straipsnio 3 dalį sutartys dėl mokymo, konsultavimo ar kitokių paslaugų teikimo nelaikomos autorinėmis. Įvertinę sudarytų autorinių sutarčių turinį nustatėme, kad sutartys buvo sudaromos mokymo paslaugoms. Be to, mokymo centrų apskaitoje išlaidos autoriniam atlyginimui pagal šias sutartis buvo nurodytos ne kaip nematerialaus turto (kaip turėtų būti pagal autorines sutartis), o kaip mokymo paslaugų pirkimas:

- FMMC ir LKDMC priskirtos kitų išlaidų grupei.

³¹ Ataskaitoje sąvoka vartojama taip, kaip įtvirtinta Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų tvirtinimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-07-11 įsakyму Nr. 341.

- VSDFV Mokymo centre šios išlaidos priskirtos kvalifikacijos tobulinimo išlaidų grupei.

Taigi faktiškai sutartys buvo sudaromos dėl mokymo paslaugų, o ne siekiant įsigyti teises į autorinį kūrinį.

Mokymo paslaugos buvo perkamos pagal autorines sutartis, nors pagal Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 39 straipsnio 3 dalį tokios sutartys autorinėmis nelaikomos. Tokiu būdu buvo sudaromos prielaidos valstybės tarnautojams teikti mokymo paslaugas, t.y. faktiškai dirbti kitą darbą, nustatyta tvarka negavus tam leidimo, ir mokėti mažesnio dydžio gyventojų pajamų mokesčių.

Autorinės sutartys dėl mokymo paslaugų buvo sudaromos su įvairiais dėstytojais, taip pat ir turinčiais valstybės tarnautojo statusą. Analizuodami autorines sutartis didesnę dėmesį skyrėme sutartims, sudarytoms su asmenimis, turinčiais valstybės tarnautojo statusą.

Audito metu nustatyta:

1. Pakankamai daug atvejų, kai valstybės tarnautojai, nesilaikant Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 17 str. 4 d., pagal sutartis teikė mokymo paslaugas ir gavo už tai atlygį kvalifikacijos tobulinimo įstaigose, kurių atžvilgiu valstybės tarnautojas turi valdingus įgaliojimus arba kontroliuoja, prižiūri jų veiklą arba priima kokius nors kitus sprendimus dėl tos įmonės, įstaigos ar organizacijos.

Pavyzdys

VTD darbuotojas, kurio vadovaujamo skyriaus kompetencijai priskirtos kvalifikacijos tobulinimo įstaigų vykdomų programų įgyvendinimo priežiūros funkcijos³², pagal sutartis su Finansų ministerijos mokymo centru, Kultūros darbuotojų mokymo centru ir kitomis kvalifikacijos tobulinimo įstaigomis mokė valstybės tarnautojus ir už tai gavo atlygį.

Valstybės tarnautojui už atlygį teikiant mokymo paslaugas įstaigoje, kurios atžvilgiu jis turi valdingus įgaliojimus, arba kontroliuoja, prižiūri šių įstaigų veiklą arba priima kokius nors kitus sprendimus, sudaromos prielaidos viešų ir privačių interesų konfliktui kilti. Be to, tokia situacija kelia pagrįstų abejonių atliekamų tiesioginių funkcijų nešališkumu ir kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklos vertinimo objektyvumu.

2. Pakankamai daug atvejų, kai valstybės tarnautojai savo pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas atliko už autorinį atlygį mokymo centre.

³² VTD nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2009-01-20 įsakymu Nr. 1V-15 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-11-25 įsakymo Nr. 548 „Dėl Valstybės tarnybos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ 6.1.6. p. nurodyta, kad Departamento darbuotojai tvirtina valstybės tarnautojų mokymo programas ir vykdo jų įgyvendinimo kokybės priežiūrą, Valstybės tarnybos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Žmogiškųjų išteklių vystymo skyriaus nuostatų (patvirtinti Departamento direktoriaus 2007-01-31 įsakymu Nr.27V-22) 4.1 p., 4.2 p., 4.4 p., 4.7 p. numatytos funkcijos, susijusios su kvalifikacijos tobulinimo įstaigų ir jų parengtų programų tvirtinimu bei šių įstaigų vykdomos veiklos priežiūra.

- VSDFV valstybės tarnautojai, kuriems pareigybės aprašyme priskirtos metodinės ir praktinės pagalbos, aiškinant taikymą teisės aktų, reglamentuojančių valstybinio socialinio draudimo pašalpų, žalos atlyginimo ar valstybinio socialinio draudimo išmokų skyrimą ir mokėjimą, teritorinių skyrių darbuotojams teikimo funkcijos, šias savo tiesiogines funkcijas atliko už autorinį atlygį VSFV Mokymo centre.

Pavyzdys

Pašalpų ir nedarbingumo kontrolės skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašyme (20 p.) nustatyta funkcija „**Organizuojamuose seminaruose bei kvalifikacijos tobulinimo kursuose teritorinių skyrių darbuotojams aiškinti taikymą teisės aktų, reglamentuojančių ligos, profesinės rehabilitacijos, motinystės ir motinystės (tėvystės) socialinio draudimo pašalpų, žalos atlyginimo ir socialinio draudimo išmokų dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų skyrimo ir mokėjimo; draudiminio įvykio padarinių vertinimo ir mokėtinų draudimo sumų apskaičiavimo asmenims, draudžiamiesiems valstybės lėšomis, juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba, tvarką**“, su šiuo specialistu buvo pasirašyta 12 autorinių sutarčių. Bendra autorinio atlyginimo suma – 1800 Lt.

VSDF valdybos mokymo centro teigimu, nuo 2009 m. gegužės mėn. VSDFV darbuotojai dėsto, rengia medžiagą paskaitoms ir kt. be atlygio. FMCC atstovai informavo, kad audito metu Finansų ministerijos specialistai FMCC rengiamoms mokymo programoms metodinę medžiagą rengia be atlygio.

- VTD darbuotojas savo pareigybės aprašyme priskirtas funkcijas atliko kvalifikacijos tobulinimo įstaigose už autorinį atlygį.

Pavyzdys

VTD žmoniškųjų išteklių skyriaus valstybės tarnautojas funkcijas, nurodytas pareigybės aprašyme (organizuoti metodinės medžiagos rengimą, rengti informacinius ir kitus dokumentus, teikti valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms metodinę pagalbą) 2008 m. atliko už autorinį atlygį pagal sutartis su FMCC.

3. Atveju, kai VTD darbuotojai VTD kompetencijai priskirtas funkcijas atliko kvalifikacijos tobulinimo įstaigose už autorinį atlygį. Valstybės tarnautojų registro nuostatų³³ 13.8.p. VTD priskirta funkcija – rengti kvalifikacijos tobulinimo registro tvarkymo srityje mokymo programas.

Pavyzdys

2008 m. pagal iš ES Socialinės paramos fondo finansuojamą projektą „Valstybės tarnautojų gebėjimų stiprinimo personalo valdymo srityje“ FMCC organizuoti seminarai „Valstybės tarnautojų registro tvarkymas“, kurių metu valstybės tarnautojus mokė VTD Informacinių sistemų ir projektų skyriaus darbuotojai.

Valstybės tarnautojams savo tiesiogines ir/ar įstaigos funkcijas atliekant už autorinį atlygį, netaupiai naudojamos valstybės biudžeto ir/ ar Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšos.

³³Patvirtinti Vyriausybės 2002-08-10 nutarimu Nr. 1255.

Audito metu buvo nustatyti mokymo personalo formavimo trūkumai visuose mūsų analizuotose žinybiniuose centruose, todėl galima didelė rizika, kad analogiški trūkumai yra ir kitose kvalifikacijos tobulinimo įstaigose.

4. Kiti trūkumai.

- Nustatytas atvejis, kai valstybės tarnautojų mokymų laikas sutampo su dėstytojo ligos laikotarpiu.

Pavyzdys

VTD darbuotojas 2008-02-07 nuo 8.30 iki 11.45 VSDFV Mokymo centre mokė valstybės tarnautojus. Tema – Valstybės tarnybos sistema ir reformos aktualijos. VTD 2008 m. vasario mėn. darbo laiko apskaitos žiniaraštyje 7 d. yra žyma apie šio darbuotojo neatvykimą į darbą dėl ligos. Pagal Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų (patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-01-25 nutarimu Nr.86) 36 p., jeigu apdraustasis asmuo nedarbingumo laikotarpiu dirba ir dėl ligos nepraranda darbo pajamų, ligos pašalpa už tą laikotarpį nemokama. Šiuos pažeidimus gali nustatyti asmens sveikatos priežiūros įstaigos gydytojai, VSDFV teritorinio skyriaus valstybės tarnautojai ar darbdavio sudaryta komisija. **Atkreiptinas dėmesys, kad mokymo paslaugas VTD darbuotojas ligos laikotarpiu teikė VSDFV, kurios viena iš funkcijų yra kontroliuoti nedarbingumo išmokų išmokėjimo teisėtumą, Mokymo centre.** Mokymų organizavimas dėstytojo nedarbingumo laikotarpiu sudaro prielaidas nepagrįstam Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų (ligos pašalpos) naudojimui.

6. Valstybės tarnautojų mokymo kokybės priežiūra ir mokymų naudos vertinimas

Audito metu analizavome, kaip Lietuvoje vykdoma valstybės tarnautojų mokymo kokybės priežiūra ir ar vertinamas šio mokymo rezultatyvumas. Analizavome užsienio šalių patirtį vertinant viešojo sektoriaus darbuotojų mokymo efektyvumą.

6.1. Valstybės tarnautojų mokymo kokybės priežiūra

Valstybės tarnybos įstatymu³⁴ valstybės tarnautojų mokymo programų įgyvendinimo kokybės priežiūra pavesta Valstybės tarnybos departamentui.

Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarkos taisyklių³⁵ V skyriuje nustatyti būdai, kuriais VTD turi atlikti mokymo kokybės priežiūrą:

1. Savo iniciatyva ar atsižvelgdama į gautus skundus atlikti patikrinimus valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose.

Nustatyta, kad planinių kvalifikacijos tobulinimo įstaigų patikrinimų VTD nevykdo. Reaguojant į žiniasklaidoje pasirodžiusius pranešimus ir savo iniciatyva 2008 m. atlikti trijų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų patikrinimai (1,7 proc. visų iki 2008 m. patvirtintų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų).

³⁴ Valstybės tarnybos įstatymo 49 str. 2 d. 5 ir 7 p.

³⁵ Patvirtintos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-07-11 įsakymu Nr. 340 „Dėl Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarkos taisyklių patvirtinimo“.

2. Nustačiusi, kad įgyvendinant atitinkamą valstybės tarnautojų mokymo programą nebuvo užtikrinta tinkama mokymo kokybė, gali sustabdyti jos įgyvendinimą, iki bus pašalinti nustatyti trūkumai.

Mūsų nuomone, nenustačius tinkamos mokymo kokybės vertinimo kriterijų ir tvarkos, nereglamentavus mokymo programos įgyvendinimo sustabdymo tvarkos, ši suteikta teisė lieka deklaratyvi. VTD ja nė karto nepasinaudojo ir neteikė siūlymų, kad būtų reglamentuota jos įgyvendinimo tvarka.

3. Kvalifikacijos tobulinimo įstaigos ir institucijos kasmet turi pateikti ataskaitas apie vykusius mokymus.

VTD atstovų paaiškinimu, VTD mokymo proceso priežiūrą atliko kasmet analizuojant valstybės tarnautojų mokymo įstaigų pateiktas veiklos ataskaitas, o mokymo kokybę vertino pagal pateiktus dalyvių apklausos rezultatus (mokymo kokybę teigiamai ar neigiamai apibūdinančių valstybės tarnautojų skaičius proc.). Dalyvių apklausa tinkamas, tačiau nepakankamas mokymų kokybės vertinimo kriterijus, nes išlieka subjektyvaus vertinimo rizika.

Nustatytos nepakankamos valstybės tarnautojų mokymo programų įgyvendinimo kokybės priežiūros priemonės, todėl, nepašalinus trūkumų, didėja nekokybiško mokymo rizika ir gali būti neužtikrintas rezultatyvus valstybės biudžeto lėšų, skirtų valstybės tarnautojų mokymui, naudojimas.

Kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklos ataskaitos

Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos kasmet iki vasario 1 d. turi pateikti savo veiklos ataskaitas valstybės tarnybos tvarkymo įstaigai. Pagal vidaus reikalų ministro nustatytą tvarką³⁶ šiose ataskaitose turi būti pateikiami duomenys apie vykdomas valstybės tarnautojų mokymo programas, jų rūšis ir trukmę, mokytų valstybės tarnautojų skaičių, mokymo kainą, įstaigų atsiliepimai apie valstybės tarnautojų mokymo programų efektyvumą, valstybės tarnautojų mokymo programų tobulinimo perspektyvos, dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo priemonės ir formos.

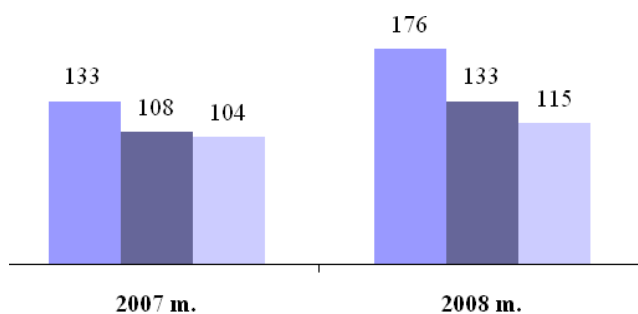
Nustatyta, kad:

1. Ne visos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos kasmet pateikia ataskaitas apie vykusius mokymus.

Įstaigų, nepateikusių ataskaitų, dalis padidėjo nuo 4 proc. 2007 m. iki 14 proc. 2008 m. (žr. 7 pav.).

³⁶ Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo taisyklių 19 p.

7 pav. 2007 ir 2008 metais privalėjusių teikti ir teikusių veiklos ataskaitas kvalifikacijos tobulinimo įstaigų skaičiaus kitimas

Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų skaičius

Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos, kurios turėjo teikti veiklos ataskaitas

Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigos pateikusios veiklos ataskaitas

Šaltinis – sudaryta pagal VTD duomenis.

2. Ne visos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos pateikia savo veiklos ataskaitose visą ir išsamią Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo taisyklių 19 p. nustatytą informaciją.

Pavyzdžiai

Finansų ministerijos Mokymo centro 2008 metų veiklos ataskaitoje nenurodoma mokymų kaina, nenurodytos dėstytojų kvalifikacijos tobulinimo priemonės ir formos.

UAB „Protraining Academy“ 2008 m. veiklos ataskaitoje nėra atsiliepimų apie valstybės tarnautojų mokymo kokybę, nenurodytos mokymo programų tobulinimo perspektyvos, nėra informacijos apie dėstytojus, nenurodytos jų kvalifikacijos tobulinimo priemonės ir formos.

UAB „Pačiolis“ 2007 m. veiklos ataskaitoje nėra atsiliepimų apie valstybės tarnautojų mokymo kokybę, nenurodytos valstybės tarnautojų mokymo programų tobulinimo perspektyvos. 2008 m. veiklos ataskaitoje atsiliepimai apie valstybės tarnautojų mokymo kokybę pateikiami.

VTD atstovų aiškinimu, „prieš 1 mėnesį iki ataskaitų pateikimo termino pabaigos (vasario 1 d.) įstaigoms buvo siunčiamas elektroninis priminimas dėl ataskaitos pateikimo, toks pat priminimas elektroniniu paštu išsiunčiamas ir pasibaigus ataskaitų pateikimo terminui įstaigoms, kurios jų laiku nepateikė. Po to, kai 2008 m. įstaigos pradėjo teikti ataskaitas per VATIS posistemę, nustačius ataskaitų netikslumus, teikiamos pastabos įstaigoms telefonu ar elektroniniu paštu dėl ataskaitų papildymo ar koregavimo“.

Didėjanti veiklos ataskaitų neteikiančių kvalifikacijos tobulinimo įstaigų dalis ir tai, kad tiek 2007 m., tiek ir 2008 m. ne visos savo veiklos ataskaitose teikia išsamius duomenis, rodo, kad VTD nurodytos kontrolės ir priežiūros priemonės nėra pakankamai veiksmingos.

VTD kasmet apibendrintus kvalifikacijos tobulinimo įstaigų metinėse veiklos ataskaitose pateiktus duomenis apie vykusius mokymus įrašo į Valstybės tarnybos įstatymo ir su juo susijusių teisės aktų taikymo ir įgyvendinimo ataskaitą (kurią VTD kasmet teikia Vidaus reikalų ministerijai). Dėl nurodytų trūkumų duomenys apie mokymus nėra išsamūs ir patikimi, o jų pagrindu atliekamos mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklos analizės rezultatai gali suklaidinti informacijos vartotojus.

VTD neturi išsamios ir patikimos informacijos mokymų organizavimo ir mokymo programų įgyvendinimo analizei atlikti, o tai gali turėti neigiamos įtakos šios analizės pagrindu vykdomiems valstybės tarnautojų mokymo strategijos planavimo ir kitiems strateginio planavimo procesams.

6.2. Mokymo rezultatyvumo vertinimas

Teisės aktais nustatytos mokymo programų įgyvendinimo kokybės priežiūros priemonės turėtų padėti užtikrinti kokybišką mokymo procesą ir rezultatyvų biudžeto lėšų, skirtų valstybės tarnautojų mokymams, panaudojimą. Daugumoje ES valstybių mokymų rezultatyvumo vertinimas yra sudėtinė mokymo kokybės ir mokymo efektyvumo vertinimo dalis.

Lietuvoje teisės aktais nenumatyta vertinti mokymo programų įgyvendinimo rezultatyvumą, t.y. vertinti, ką išmoko klausytojai, mokymo poveikį (naudą) valstybės tarnautojo veiklai, todėl nei VTD, nei institucijose, kurių valstybės tarnautojai buvo mokomi, toks vertinimas paprastai neatliekamas.

Pastebėjimas

Nustatyta, kad tik VMI ir VSDFV atlieka darbuotojų mokymo naudingumo analizę – įvertina, kaip lektorius dėstė dalyką ir kokią poveikį turėjo mokymai valstybės tarnautojo veiklai. Mokymų stebėjimą, kaip vieną priemonių vertinant mokymų kokybę, atlieka VSDFV Mokymo centras pagal patvirtintą paskaitų stebėjimo grafiką.

Vienas iš būdų vertinant mokymų rezultatyvumą – žinių patikrinimo testas, tačiau jis privalomas tik išklausių įvadinį valstybės tarnautojų mokymo kursą³⁷. Pasaulinė patirtis rodo, kad geriausiai mokymo dalykas suprantamas, jei baigiamas vienokiu ar kitokiu žinių patikrinimu (testu, baigiamuoju darbu ir kt.).

Valstybės tarnautojų mokymų naudos (efektyvumo) vertinimo rezultatai padėtų tobulinti mokymo organizavimą, objektyviai vertinti mokymo poreikius planuojant mokymus.

Neatliekant valstybės tarnautojų mokymo naudingumo analizės ir nevertinant mokymo rezultatyvumo neišnaudojamos visos galimybės efektyviau naudoti mokymams skirtas biudžeto lėšas.

³⁷Valstybės tarnautojų mokymo programų turinio reikalavimų 18 p.

6.3. Geroji praktika vertinant mokymų efektyvumą

Audito metu analizavome Lietuvos ir užsienio šalių praktiką vertinant viešojo sektoriaus darbuotojų mokymo efektyvumą. Kaip geros praktikos pavyzdį Lietuvoje galime pateikti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos (toliau – VMI) nustatytą mokymų efektyvumo vertinimo metodiką.

VMI mokymo vertinimas organizuojamas keturiais lygmenimis:

- **Pirmas lygmuo** – mokymo dalyvių apklausa mokymo pabaigoje dėl mokymo metodų efektyvumo, dėstytojų darbo ir mokymo priemonių kokybės, pateikiamas bendras mokymų įvertinimas ir pan.

Šio vertinimo rezultatai panaudojami koreguojant mokymų metodiką ir turinį.

Pastebėjimas

Lieka subjektyvus vertinimo rizika, todėl būtina naudoti ir kitų lygių vertinimo metodus.

- **Antras lygmuo** – nustatomi mokymo rezultatai.

Dėmesys skiriamas mokymo dalyvių naujų gebėjimų ir žinių panaudojimo įrodymui. Vertinimai atliekami mokymų metu. Juos atlieka dėstytojas, naudodamas egzaminavimą, testus, apklausas žodžiu arba raštu, referatų ar baigiamųjų darbų parengimą, kitas priemones. Mokymo vertinimo rezultatas – išduodamas mokymo baigimą patvirtinantis dokumentas.

- **Trečias lygmuo** – nustatoma mokymo įtaka (nauda) valstybės tarnautojo veiklai.

Valstybės tarnautojų tiesioginiai vadovai įvertina, ar mokymo metu įgytos žinios yra taikomos praktiniame darbe, kaip po mokymo pasikeitė vykdomų funkcijų kokybė, ar mokymas atitinka valstybės tarnautojų veiklos pobūdį. Sudaroma galimybė palyginti valstybės tarnautojų darbo rezultatus prieš mokymus ir po jų. Trečio lygmens vertinimą atlieka tiesioginiai valstybės tarnautojų vadovai, vykdydamas kasmetinį savo pavaldinių tarnybinės veiklos vertinimą. Jis leidžia geriau nustatyti darbuotojų mokymo poreikius ateinantiems metams.

- **Ketvirtas lygmuo** – mokymo vertinimai įtraukiami į platesnį visos įstaigos veiklos efektyvumo vertinimą. VMI prie FM vadovybė vertina, kaip valstybės tarnautojų mokymas lemia Valstybinės mokesčių inspekcijos veiklos rodiklius (rezultatus).

Pastebėjimas

Šio lygmens vertinimą lemia daugelis neigiamų veiksnių – jei mokymo poreikiai buvo nustatyti netiksliai arba nepakankamai tiksliai, tai mokymo programos nebuvo pritaikytos konkrečioms problemoms spręsti arba buvo nustatyti ne visų darbuotojų mokymo poreikiai, todėl į mokymo programas nebuvo įtraukti konkretūs su veiklos rezultatais susiję aspektai. Tokiu atveju atlikti tokį vertinimą gana sudėtinga. Be to, mokymo rezultatai gali pasireikšti tik po tam tikro laiko.

VMI mokymo rezultatų vertinimas atliekamas kas ketvirtį - VMI prie FM Personalo skyrius pateikia apibendrintus vertimo duomenis Strateginio valdymo skyriui, kuris atsižvelgęs į vertinimo rezultatus koreguoja mokymo planus, mokymo programas ir pan.

VMI nuomone, kuriai pritariame, mokymų naudingumą (efektyvumą) vertinti svarbu dėl tokių priežasčių:

- paaiškėja, ar prasminga investuoti į mokymą;
- gaunama informacijos mokymui tobulinti ir dėstytojų pasirengimui gerinti;
- galima paskatinti žemesniosios grandies vadovus įsitraukti į mokymą ir spręsti valstybės tarnautojų mokymo problemas;
- mokymuose dalyvaujantiems valstybės tarnautojams sudaroma galimybė patiems įvertinti savo kvalifikaciją;
- padedama mokymą nukreipti taip, kad jis geriausiai atitiktų įstaigos prioritetinius poreikius;
- atsiranda galimybė palyginti mokymą įstaigoje ir kitose institucijose;
- mokymo vertinimai gali būti įtraukti į platesnį visos įstaigos veiklos efektyvumo tyrimą.

Auditorių nuomone, ši VMI metodika galėtų būti taikoma ir kitose institucijose, atliekant valstybės tarnautojų mokymo efektyvumo vertinimą ir nustatant mokymų poreikį, planuojant valstybės tarnautojų mokymus – tai užtikrintų racionalesnį mokymui skirtų valstybės išteklių naudojimą.

Mokymo efektyvumo vertinimo ir mokymo poreikio formavimo procesai susieti daugelyje ES šalių, skiriasi tik mokymo efektyvumo nustatymo metodika. Analizuojant 15 ES šalių praktiką nustatyta, kad viešojo sektoriaus darbuotojų mokymų nauda (efektas) nustatoma ir mokymų kokybės vertinimai atliekami daugelyje šalių, o būdai priklauso nuo pasirinkto mokymo modelio.

Pavyzdžiai

Italija (centralizuota mokymo sistema) – kiekviena institucija turi įvertinti mokymų naudą ir pateikti duomenis už valstybės tarnybą atsakingai institucijai.

Liuksemburgas (centralizuota mokymo sistema)

Mokymo kokybei vertinti taikomi trys kriterijai – **reakcijų į mokymus efektas** (dalyvių apklausa po mokymų), **išmokimo efektas** (žinių lygis prieš ir po mokymų), **elgesio darbe efektas** (klausojo tiesioginės veiklos po mokymų stebėseną ir vertinimas). Mokymo poveikio ir mokymo poreikio formavimas susieti.

Jungtinė Karalystė (decentralizuota mokymo sistema):

- Aukščiausių vadovų gebėjimų (pagal Vyriausybės patvirtintų gebėjimų sąrašą) apžvalgos, įtraukiant tam tikros srities valdymo ekspertus.
- Mokymo renginių kokybės aptarimai su įstaigomis ir viešojo sektoriaus institucijomis.

-
- Poreikių nustatymo ir mokymo organizavimo skatinimo priemonės (pavyzdžiui, suteikiant specialų apdovanojimą (titulą) tiems, kurių reali veikla ir procedūros atitinka visus pažangius kriterijus) ir kt.
-

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados

1. Valstybės tarnautojų mokymas valstybės mastu nepakankamai koordinuojamas, todėl neišnaudojamos visos galimybės optimaliausiu būdu organizuoti valstybės tarnautojų mokymus. (1 dalis, 9–10 p., 3 dalis, 14–15 p.)

2. Nereglamentavus žinybinių mokymo centrų vietos valstybės tarnautojų mokymo sistemoje ir nenustačius jų organizuojamų mokymų finansavimo tvarkos, ne visiškai panaudojami valstybei priklausančių žinybinių centrų ištekliai ir ne visada užtikrinamas tinkamas lėšų mokymams planavimas ir jų panaudojimo kontrolė. (5 dalis, 19–22 p.)

3. Daugiausia 2007–2008 m. valstybės tarnautojų mokė žinybiniai mokymo centrai, nes kitos kvalifikacijos tobulinimo įstaigos neteikė rinkai specifinių profesinio valstybės tarnautojų mokymo paslaugų. Todėl, šiuo metu atsisakius mokymo organizavimo žinybiniuose mokymo centruose, nebus užtikrintas profesinis valstybės tarnautojų mokymas. (5 dalis, 19–22 p.)

4. Planuojant valstybės tarnautojų mokymą nepakankamai efektyviai naudojami žmogiškieji ir finansiniai ištekliai: mokymo poreikis formuojamas neįvertinus ankstesnių mokymų naudos, sudarant mokymo planus atliekami pertekliniai darbai, o Valstybės tarnybos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos sukaupiti institucijų mokymo poreikio rezultatai nenaudojami organizuojant tolimesnius mokymus (1 dalis, 9–10 p., 2 dalis 13–14 p.).

5. Dėl neaiškiai apibrėžtų reikalavimų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms ir nepakankamos Valstybės tarnybos departamento vykdomos mokymo programų kokybės priežiūros negali efektyviai funkcionuoti valstybės tarnautojų mokymo sistema (4 dalis, 15–18 p., 6 dalis 27–30 psl.).

6. Finansų ministerijos mokymo centras, Valstybinio socialinio draudimo mokymo centras ir Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras, pasitelkdami mokymo personalą (dėstytojus), nesilaikė Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 39 str. 3 d. nuostatų ir nepagrįstai sudarė su jais autorines sutartis mokymo paslaugoms. Tokiu būdu buvo sudarytos sąlygos valstybės tarnautojams dirbti kvalifikacijos tobulinimo įstaigose neturint leidimo dirbti papildomą darbą ir gauti papildomą atlygį, taip pat ir už valstybės tarnautojo pareigybės aprašyme nustatytų funkcijų vykdymą, todėl netaupiai naudojamos biudžeto lėšos ir gali kilti viešų ir privačių interesų konfliktas (5 dalis, 24–27 p.).

7. Valstybės tarnybos departamentas neturi tikslios ir išsamios informacijos apie valstybės tarnautojų mokymus: mokymų programas, kokybę, kainą ir kt., todėl šio departamento atliekamos

analizės rezultatai nerodo faktinės valstybės tarnautojų mokymų padėties ir nesudaro galimybės efektyviai juos panaudoti tobulinant mokymų organizavimą (2 dalis 10–14 p., 6 dalis, 27–30 p.).

8. Dėl vidaus reikalų ministro nustatytos valstybės tarnautojų mokymo programų tvirtinimo tvarkos trūkumų didžioji dalis valstybės tarnautojų mokymų vykdoma pagal neįvertintas ir nepatvirtintas programas, todėl nepakankamai kontroliuojama mokymo programų kokybė (2 dalis, 10–13 p.).

9. Dalis Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centro patikėjimo teise valdomų patalpų naudojamos neefektyviai – Nidos mokymo bazėje ir žinybinės poilsiavietėje 2007–2008 metais buvo organizuoti tik 5 mokymai per metus, o 1248,61 kv. m dydžio patalpos Vilniuje beveik metus nenaudojamos, jų išlaikymui per 2009 metų 9 mėn. patirta 43 tūkst. Lt išlaidų (5 dalis, 22–24 p.).

10. Dalis Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Mokymo centro patikėjimo teise valdomų patalpų Birštone naudojamos ne pagal Nekilnojamojo turto registre įregistruotą paskirtį, t.y. administracinėse patalpose teikiamos laikino apgyvendinimo paslaugos, kurios ne visada susijusios su mokymų organizavimu (5 dalis, 22–24 p.).

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai

1. Pertvarkyti valstybės tarnautojų mokymo sistemą, inicijuojant pakeitimus teisės aktu, kuriais būtų reglamentuotas mokymų organizavimas žinybiniuose mokymo centruose ir jų vieta valstybės tarnautojų mokymo sistemoje (1, 2 ir 3 išvados).
2. Pertvarkyti valstybės tarnautojų mokymų planavimo procesą, užtikrinant objektyvų mokymo poreikio nustatymą, atsisakant perteklinių nenaudingų planavimo darbų, numatant mokymo planų analizės rezultatų panaudojimo galimybes tolimesniam valstybės tarnautojų mokymui organizuoti (1 ir 4 išvados).
3. Pakeisti valstybės tarnautojų mokymo programų tvirtinimo tvarką ir pertvarkyti įvadinio mokymo organizavimą (8 ir 9 išvados).
4. Aiškiai apibrėžti kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms keliamus reikalavimus (5 išvada).
5. Įvertinti ataskaitoje nurodytus Valstybės tarnybos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos veiklos trūkumus ir sustiprinti departamento veiklos kontrolę (5 ir 7 išvados).

Valstybės tarnybos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos ir Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai

6. Įvertinus audito metu nustatytus mokymo personalo formavimo trūkumus valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose, parengti rekomendacijas dėl Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 4 str. ir 39 str. 3 d. taikymo ir, suderinus su Teisingumo ministerija, pateikti jas valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms (6 išvada).

Valstybės tarnybos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos

7. Nustatyti kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklos ir mokymo proceso kontrolės priemonės, kurios užtikrintų tinkamą mokymo kokybės priežiūrą (7 išvada).
8. Numatyti priemonės geros praktikos, vertinant mokymų efektyvumą, sklaidai (4 išvada).

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai

9. Siekiant efektyviai naudoti valstybei nuosavybės teise priklausantį nekilnojamąjį turtą, teisės aktų nustatyta tvarka priimti sprendimus dėl Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centro patikėjimo teise valdomo valstybei nuosavybės teise priklausančio turto tolimesnio panaudojimo:
- 9.1. mokymams nenaudojamų patalpų, esančių Vilniuje, Saltoniškių 56, (1248,61 kv. m.);
  - 9.2. Nidos mokymo bazės ir žinybinės poilsiavietės pastatų (9 išvada).

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

10. Įvertinti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Mokymo centro teikiamų laikino apgyvendinimo paslaugų tikslingumą ir priimti atitinkamus sprendimus (10 išvada).

4-ojo audito departamento direktorius

Rimvidas Aleliūnas

Vyriausioji valstybinė auditorė

Jūratė Sinkevičienė

Valstybinio audito ataskaitos nuorašas pateiktas Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
Valstybės tarnautojų mokymas
1 priedas

Audito subjektų ir audito apimties ribojimai

Pasirinkdami audito subjektus įvertinome Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatyme nustatytus valstybinio audito objekto ir subjektų ribojimus.

Audito metu neturėjome galimybės analizuoti mokymų organizavimo privačiose kvalifikacijos tobulinimo įstaigose, kai kuriose viešosiose įstaigose ir asociacijose, nes valstybinio audito subjektai yra tik tos privačios įmonės, kuriose valstybei ar savivaldybei priklausančios akcijos suteikia ne mažiau kaip 1/2 balsų arba kiti juridiniai asmenys, kuriems valstybės institucija suteikė lėšų arba perdavė turto.

Be to, neauditavome savivaldybių biudžetinių įstaigų, nes savivaldybių biudžeto vykdymas nėra valstybinio audito objektas.

Iš Valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašė esančių 28 biudžetinių įstaigų 9 – žinybiniai mokymo centrai, penkiuose iš jų organizuojamas statutinių valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimas ir pareigūnų profesinis rengimas, viename – valstybės pareigūnų: teisėjų ir prokurorų mokymas. Kadangi pareigūnų profesinis rengimas ir valstybės pareigūnų kvalifikacijos tobulinimas nėra šio audito objektas, todėl analizuota trijų žinybinių centrų: Finansų ministerijos mokymo centro, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Mokymo centro, Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centro veikla.

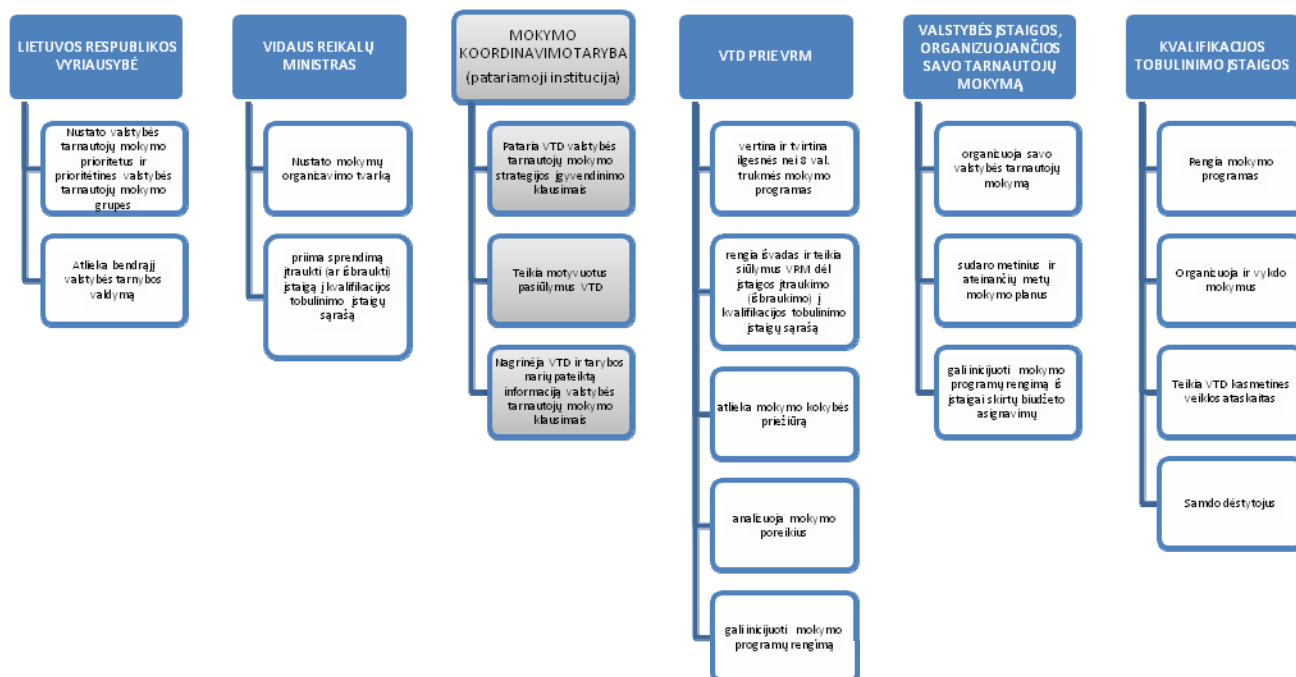
Valstybinio audito ataskaitos
Valstybės tarnautojų mokymas
2 priedas

Apklaustų ministerijų bei jų pavaldžių įstaigų ir kitų įstaigų sąrašas

1. **Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija.**
2. **Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija.**
3. **Lietuvos Respublikos Ryšių reguliavimo tarnyba**
4. **Lietuvos Respublikos finansų ministerija.**
5. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos;
6. Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos;
7. Valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnyba prie Finansų ministerijos.
8. **Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija.**
9. Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamentas;
10. Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija .
11. **Lietuvos respublikos teisingumo ministerija**
12. Centrinė hipotekos įstaiga.
13. Europos teisės departamentas;
14. Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos;
15. Lietuvos teismo ekspertizės centras.
16. **Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija.**
17. Mobilizacijos departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos;
18. Lietuvos kariuomenė.
19. **Lietuvos Respublikos ūkio ministerija.**
20. Valstybinė ne maisto produktų inspekcija prie Ūkio ministerijos;
21. Įmonių bankroto valdymo departamentas prie Ūkio ministerijos.
22. **Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija.**
23. **Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.**
24. **Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SAMD).**
25. Valstybinė darbo inspekcija prie SADM.
26. **Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija.**
27. **Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija.**

Valstybinio audito ataskaitos
Valstybės tarnautojų mokymas
3 priedas

Mokymo procese dalyvaujančių institucijų funkcijos

Šaltinis – sudaryta pagal Valstybės tarnybos įstatymą ir susijusius teisės aktus.

Valstybinio veiklos audito ataskaitos
Valstybės tarnautojų mokymas
4 priedas

Mokymo centrų lėšos pagal pajamų šaltinius 2008 m.

Pajamų šaltiniai	Finansų ministerijos mokymo centras		Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras		VSDFV mokymo centras	
	tūkst. Lt	proc.	tūkst. Lt	proc.	tūkst. Lt	proc.
Valstybės biudžeto asignavimai	6311,3	99,8	1510,5	88,7	1770,7	99,7
Iš jų:						
Valstybės biudžeto asignavimai pagal programas	2 595,6	41,0	1 044,4	61,3		
Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto lėšos	0	0	0	0	1 746,8	98,4
Pajamos, gautos atliekant jų funkcijas, pagal atitinkamas specialiąsias programas	2 436,0	38,5	319,6	18,8	0	
Valstybinio socialinio draudimo fondo specialiosios lėšos	0		0		23,9	1,3
ES lėšos	1 279,7	20,2	146,5	8,6	0	
Pajamos už ilgalaikio turto (negyvenamųjų patalpų) nuomą ir kitos	14,3	0,2	192,3	11,3	5,2	0,3
Lėšų suma	6 325,6	100,0	1702,8	100,0	1 775,9	100,0
Šaltinis – FMMC, VSDFV mokymo centras, LKDTC						

Valstybinio audito ataskaitos
Valstybės tarnautojų mokymas
5 priedas

Mokymo centrų 2008 m. išlaidų struktūra

Išlaidų rūšys	Finansų ministerijos mokymo centras		Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centras		VSDFV mokymo centras	
	tūkst. Lt	proc.	tūkst. Lt	proc.	tūkst. Lt	proc.
Darbo užmokestis ir socialinis draudimas	1 722,6	27,2	1 020,4	59,9	1063,8	59,9
Šildymas, elektros energija, komunaliniai patarnavimai	160,7	2,5	133,8	7,9	54,8	3,1
Ryšių paslaugos ir transporto išlaikymas	107,0	1,7	32,0	1,9	92,2	5,2
Ilgalaikio materialiojo turto einamasis remontas	31,1	0,5	138,7	8,1	0	0
Ilgalaikio materialiojo turto nuoma	43,4	0,7	0	0	0	
Komandiruotės	26,1	0,4	11,0	1,6	4,9	0,3
Kvalifikacijos kėlimas	0	0	1,3	0,1	372,8	21,0
Kitos prekės ir paslaugos	3259,6	51,6	348,5	20,5	187,4	10,6
Darbdavių socialinė parama	5,6	0,1	9,5	0,6	0	0
Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos	969,5	15,2	7,6	0,4	0	0
Lėšų suma	6 325,6	100,0	1702,8	100,0	1 775,9	100,0

Šaltinis – FMMC, VSDF mokymo centras, LKDTC

Valstybinio audito ataskaitos
Valstybės tarnautojų mokymas
5 priedas

Valstybinio audito ataskaitoje „Valstybės tarnautojų mokymas“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo planas

Rekomendacijos Eil. Nr. ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/Priemonės/Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
1.	Pertvarkyti valstybės tarnautojų mokymo sistemą, inicijuojant pakeitimus teisės aktų, kuriais būtų reglamentuotas mokymų organizavimas žinybiniuose mokymo centruose ir jų vieta valstybės tarnautojų mokymo sistemoje	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	<p>Rekomendacija bus įgyvendinta</p> <p>Inicijuoti Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo projektą, kuriuo būtų nustatyta, kad Vyriausybė tvirtina valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarką, kurioje nustato sąlygas ir kriterijus, kuriais remiantis sprendžiama dėl žinybinių mokymo centrų. Priėmus minėtą pataisą, parengti Vyriausybės nutarimo projektą dėl valstybės tarnautojų mokymo organizavimo tvarkos.</p>	2010 m. III ketvirtis
2.	Pertvarkyti valstybės tarnautojų mokymų planavimo procesą, užtikrinant objektyvų mokymo poreikio nustatymą, atsisakant perteklinių nenaudingų planavimo darbų, numatant mokymo planų analizės rezultatų panaudojimo galimybes tolimesniam valstybės tarnautojų mokymui organizuoti		<p>Rekomendacija bus įgyvendinta</p> <p>Parengti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002 m. liepos 11 d. įsakymo Nr. 340 „Dėl Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 77-3311; 2005, Nr. 69-2487; 2006, Nr. 32-1147) pakeitimo projektą supaprastinant mokymo planavimo procedūras (atsisakant ateinančių metų mokymo planų derinimo su VTD ir kitomis institucijomis bei supaprastinant ateinančių metų plano formą, numatant ateinančiais metais tik pagrindines kvalifikacijos tobulinimo kryptis)</p>	2010 m. II ketvirtis
3.	Pakeisti valstybės tarnautojų mokymo programų tvirtinimo tvarką ir pertvarkyti įvadinio mokymo organizavimą	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	<p>Rekomendacija bus įgyvendinta</p> <p>Inicijuoti Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo projektą, numatant galimybę valstybės tarnautojams pagal poreikius išklausti įvadinio mokymo programos atskirus modulius ir nustatant, kad tik mokymo programas virš 8 akad. val. tvirtina VTD.</p> <p>Priėmus Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo projektą parengti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro</p>	2010 m. II ketvirtis

Rekomendacijos Eil. Nr. ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/Priemonės/Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
			2002 m. liepos 11 d. įsakymo Nr. 340 „Dėl Valstybės tarnautojų mokymo organizavimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 77-3311; 2005, Nr. 69-2487; 2006, Nr. 32-1147) pakeitimo projektą, detaliai reglamentuojant įvadinio mokymo organizavimą valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose bei nustatant trumpų (8 akad. val. ir trumpesnių nei 8 akad. val.) mokymo programų tvirtinimo tvarką.	2010 m. III ketvirtis
4.	Aiškiai apibrėžti kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms keliamus reikalavimus	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	<p>Rekomendacija bus įgyvendinta</p> <p>Parengti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002 m. liepos 11 d. įsakymo Nr. 341 „Dėl valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų tvirtinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 77-3312; 2008, Nr. 42-1583) pakeitimo projektą nustatant papildomus kokybinius reikalavimus įstaigoms, siekiančiom mokyti valstybės tarnautojus ir numatant papildomus įstaigų išbraukimo iš valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų sąrašo pagrindus</p>	2010 m. I ketvirtis
5.	Įvertinti ataskaitoje nurodytus Valstybės tarnybos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos veiklos trūkumus ir sustiprinti departamento veiklos kontrolę	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija	<p>Rekomendacija bus įgyvendinta</p> <p>Pavesti Valstybės tarnybos departamento prie VRM direktoriui inicijuoti tarnybinius patikrinimus. Pavesti Valstybės tarnybos departamento prie VRM direktoriui patvirtinti valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų teikiamų mokymo paslaugų kokybės priežiūros bei stebėsenos planą (tvarkaraštį). Vyriausybė 2009-10-28 nutarimu Nr. 1421 pavedė vidaus reikalų ministrui patvirtinti Valstybės tarnybos departamento prie VRM struktūrą. Vidaus reikalų ministras įsteigė VRM Viešojo valdymo politikos departamento Valstybės tarnybos politikos skyrių (2009 m. liepos 8 d., Nr. 1V-369).</p>	
7.	Nustatyti kvalifikacijos tobulinimo įstaigų veiklos ir mokymo proceso kontrolės priemones, kurios užtikrintų tinkamą mokymo	Valstybės tarnybos departamentas prie Vidaus	<p>Rekomendacija bus įgyvendinta</p> <p>Sudarytas ir Valstybės tarnybos departamento direktoriaus įsakymu patvirtintas valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigų patikrinimų planas.</p>	Kasmet iki einamųjų metų gruodžio 21 d.

Rekomendacijos Eil. Nr. ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/Priemonės/Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
	kokybės priežiūrą	reikalų ministerijos		
6.	Įvertinus audito metu nustatytus mokymo personalo formavimo trūkumus valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose, parengti rekomendacijas dėl Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 4 str. ir 39 str. 3 d. taikymo ir, suderinus su teisingumo ministerija, pateikti jas valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms.	Valstybės tarnybos departamentas, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija	<p>Rekomendacija bus įgyvendinta</p> <p>Parengtos rekomendacijas dėl Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 4 str. ir 39 str. 3 d. taikymo.</p> <p>Rekomendacijas dėl Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 4 str. ir 39 str. 3 d. taikymo patalpintos Valstybės tarnybos interneto svetainėje ir elektroniniu paštu arba raštu išsiųstos valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms.</p>	2010 m. II ketvirtis
8.	Numatyti priemonės geros praktikos, vertinant mokymų efektyvumą, sklaidai	Valstybės tarnybos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	<p>Rekomendacija bus įgyvendinta</p> <p>Valstybės tarnybos departamento interneto svetainėje bus sukurta skiltis gerosios praktikos sklaidai, vertinant mokymo efektyvumą.</p> <p>Valstybės tarnybos departamente paskirtas asmuo nuolat, atsiradus gerosios praktikos pavyzdžiams, talpinantis informaciją Valstybės tarnybos departamento interneto svetainėje apie geros praktikos taikymą vertinant mokymų efektyvumą.</p>	2010 m. I ketvirtis
				2010 m. I ketvirtis
9.	9.1. Siekiant efektyviai naudoti valstybei nuosavybės teise priklausantį nekilnojamąjį turtą, teisės aktų nustatyta tvarka priimti sprendimus dėl Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centro patikėjimo teise valdomo valstybei nuosavybės teise priklausančio turto tolimesnio panaudojimo - mokymams nenaudojamų patalpų, esančių Vilniuje, Saltoniškių 56,	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija	<p>Rekomendacijos įgyvendinimas</p> <p>Bus įgyvendinta</p> <p>b) Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė: Siekiant efektyviai naudoti valstybės biudžeto lėšas, skirtas visiems kultūros srityje veikiantiems subjektams, bei išspręsti Kultūros ministerijai pavaldžių biudžetinių įstaigų, taip pat viešųjų įstaigų, kurios steigėjas (dalininkas) yra Kultūros ministerija, nuomojančių patalpas iš kitų juridinių subjektų, patalpų klausimą bei Kultūros ministerijoje kylantį patalpų trūkumą (2010 m. Kultūros ministerija perims dalį likviduojamo Tautinių mažumų departamento</p>	2010 m. kovo mėn.

Rekomendacijos Eil. Nr. ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/Priemonės/Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
	(1510 kv. m.)		funkcijų, dabartinėmis sąlygomis papildomų darbo vietų įrengimas problemiškas) numatyta atlikti minėtų kultūros srities įstaigų bei Kultūros ministerijos patalpų poreikio analizę ir įstaigoms, įsikūrusioms Kultūros ministerijos patalpose arba nuomojančioms iš kitų juridinių asmenų siūlyti pereiti į Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centro patikėjimo teise valdomas patalpas, esančias Vilniuje, Saltoniškių g. Nr. 56 .	
	9.2.Siekiant efektyviai naudoti valstybei nuosavybės teise priklausantį nekilnojamąjį turtą, teisės aktų nustatyta tvarka priimti sprendimus dėl Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi centro patikėjimo teise valdomo valstybei nuosavybės teise priklausančio turto tolimesnio panaudojimo - Nidos mokymo bazės ir žinybinės poilsia vietės pastatų	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija	Rekomendacijos įgyvendinimas: Bus įgyvendinta. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė: Siekiant efektyviai naudoti patikėjimo teise valdomą turtą, taupant nacionalinio biudžeto lėšas, kultūros srities biudžetinių įstaigų naudojamas darbuotojų komandiruotėms ir kitoms su mokymais susijusioms išlaidoms bei sudarant galimybes vakarų Lietuvos regiono kultūros srities darbuotojams kelti kvalifikaciją atsižvelgiant į jų poreikius kultūros ministro įsakymu įpareigoti Lietuvos Kultūros darbuotojų tobulinimosi centro direktorę intensyviau organizuoti kultūros darbuotojų mokymus Nidos mokymo bazėje.	2009 m. gruodžio mėn.
6.	Įvertinus audito metu nustatytus mokymo personalo formavimo trūkumus valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigose, parengti rekomendacijas dėl Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 4 str. ir 39 str. 3 d. taikymo ir, suderinus su Teisingumo ministerija, pateikti jas valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms.	Valstybės tarnybos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos Lietuvos Respublikos kultūros ministerija	a. Rekomendacijos įgyvendinimas: Bus įgyvendinta. b. Rekomendacijos įgyvendinimo priemonė: Parengti rekomendacinio pobūdžio dokumentą, skirtą valstybės tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo įstaigoms, dėl autorinių ir intelektualinių paslaugų sutarčių sudarymo organizuojant mokymo procesą.	2010 m. gegužės mėn.

Rekomendacijos Eil. Nr. ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas/Priemonės/Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
1	2	3	4	5
10.	Įvertinti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Mokymo centro teikiamų laikino apgyvendinimo paslaugų tikslingumą ir priimti atitinkamus sprendimus	Socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	1. Išanalizuoti teisės aktus reglamentuojančius laikiną Fondo administravimo įstaigų valstybės tarnautojų ir darbuotojų apgyvendinimą jų mokymų ar kvalifikacijos tobulinimo metu	2009 m. lapkričio mėn.
			2. Atlikti ekonominio naudingumo skaičiavimus dėl gyvenamųjų patalpų išnuomojimo ir apgyvendinimo paslaugų teikimo	2010-01-01
			3. Įvertinus ekonominį naudingumą priimti sprendimą dėl patalpų tolesnio naudojimo jas nuomojant arba teikiant apgyvendinimo paslaugas	2010 m. I ketv.
			4. Priėmus sprendimą dėl patalpų nuomos ar apgyvendinimo paslaugų vykdymo:	
			4.1. Parengti dokumentus dėl pastato dalies patalpų paskirties pakeitimo įregistravimo Nekilnojamojo turto registre	2010 m. II ketv.
			4.2. Atlikti teisinę Fondo valdybos Mokymo centro Birštono filialo patalpų registraciją Nekilnojamojo turto registre	2010 m. III ketv.
			4.3. Atlikti Fondo valdybos Mokymo centro ir Mokymo centro Birštono filialo nuostatų pakeitimus	2010 m. II ketv.